

Delavska enotnost

Glasilov Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 13. oktober 1983

letnik 42, številka 40, cena 10 din

V tej številki

Sindikalni poročevalec: Usmeritev in plan aktivnosti sindikalnih organizacij za uresničevanje stabilizacije; ohraniti tisto, kar je dobro in spremeniti tisto, kar zmanjšuje našo ekonomsko učinkovitost. Kako ponovno združiti sedaj nepovezано delo.

Str. 2-3: Delavci potrebujejo za sprejemanje odločitev strokovno utemeljene in realno pripravljene predloge (iz razprave na 8. seji CK ZKS)

Str. 3: Delovnega časa ni mogoče spremeniti, ne da bi vsakdo nekaj žrtvoval. Bistvo je produktivnejša izraba delovnega časa.

Str. 4: Seja predsedstva RS ZSS — sprejet je osnutek strokovnih podlag za delitev po delu, začne se razprava o gospodarjenju v letu 1984. Kakšne so prognoze za osebne dohodke, ki zadnja leta vztrajno padajo.

Organizirana prodaja ozimnice je pravzaprav že pri kraju. Končnih podatkov, koliko smo kupili letos krompirja, čebule, jabolok; in. na zalogo, seveda še ni. So pa zanimivi že podatki za prvo polovico meseca, ko se nabavlja ozimnica (15. september do 15. oktober). V primerjavi z lanskim letom smo si na ta način priskrbeli mnogo več krompirja, jabolok in čebule. Tako so nam pri Emoni povedali, da so samo krompirja v petnajstih dneh prodali še enkrat več kot lani, jabolok za 10 odstotkov in čebule za 5 odstotkov več. Pri Mercatorju je prodaja ostala približno na lanski ravni, razen pri jabolkih, ki so jih pa prodali za skoraj polovico več.

Kje so vzroki? Slaba letina domačih jabolok, dražji bencin, izkušnje z neprimernimi shrambami... Za krompir je to razumljivo, ker je v sosednji Hrvaški za dva dinarja dražji. Emona pa ima tam svoje trgovine. Tudi v »manipuliranju« s cenami le-tega bi lahko iskali vzrok. O prodaji ozimnice na tržnicah in po domovih ni podatkov, vendar se je prodaja navidez precej povečala.

Andrej Agnič

Gledalcev in »zaviračev« stabilizacija ne potrebuje!

Mnogo znakov kaže, da v marsikaterem okolju niso pripravljene sprejeti resnice o našem gospodarskem položaju niti naporov, ki se nam v naslednjih letih v boju za stabilizacijo obetajo. Izdelavo stabilizacijskega programa, tako tistega, ki ga je pripravila komisija zveznih družbenih svetov, kot tudi republiškega, je že med nastajanjem spremljala kopica negativnih ocen in mnenj, ki se je v času javne razprave še okrepila. Nedvomno je bila marsikatera pripomba upravičena, saj sestavljalci stabilizacijskih programov sami priznavajo, da le-ti niso popolni in da tudi sami niso v celoti zadovoljni z njimi.

Toda pripomba sestavljalcev, češ da programa niso prebrali (kaj šele preštudirali) niti v takšnih okoljih, ki bi se morala kar najbolj plodno vključiti v razprave in priprave načrtov za nje-

govo uresničevanje, ima vsaj enako težo kakor vse pripombe na račun kakovosti programa, ki so bile izrečene doslej. Mar je to v resnici program delavcev (ne pa federacije, republik in pokrajin ali celo občin), če ga pozna sila ozek krog ljudi in če je ena pomembnih nalog sindikatov v naslednjem obdobju seznanjanje delavcev z vsebino stabilizacijskega programa?

Vendar je — ne glede na vse slabosti — program pravzaprav naša edina opora, temeljna usmeritev za delo in ravnanje v naslednjih letih, edina osnova dolgoročnega razvoja in stabilizacije. Zato bi bilo dobro, da se po njem ravnamo, ga uresničujemo z vsemi silami in vsi skupaj.

Žal kaže, kot smo omenili, da marsikje niso pripravljene sprejeti krute resnice o našem polo-

žaju in perspektivi, niti niso potemtakem pripravljene sami kaj bistvenega prispevati k izvajanju stabilizacije. Vprašanje je trdo postavljeno, vendar potrebno: kako neki bodo ta program uresničevali tisti, ki ga niso niti prebrali, kaj šele preštudirali? Koliko so ga sploh pripravljene izpolnjevati, sodelovati pri naporih za doseganje stabilizacijskih ciljev?

Vsa ta vprašanja in ugotovitve kažejo na to, da ponekod niso voljni napeti svojih sil, ampak čakajo na ukrepe, na to, da bo prvi korak storil nekdo, ki ni v »frontni liniji« v boju za stabilizacijo. Resda so na drugi strani marsikje že z delom dokazali, da se je bitka za dolgoročno stabilizacijo začela že pred sprejemom samega programa. Dokazali so in še dokazujejo, da ne nasedajo

utvaram o preprostih rešitvah zapletenega gospodarskega položaja in pomoči od »zunaj«. Toda čeprav bi bili tisti, ki stvarnosti ne sprejemajo takšne, kakršna je in ki niso pripravljene polno sodelovati v boju za stabilizacijo, v veliki manjšini, so zaradi njihove nepripravljenosti za sodelovanje v nevarnosti tudi rezultati naporov večine delavcev.

Stabilizacija je tako obsežen, dolgotrajen in zahteven program in terja toliko dela in naporov, da bodo programi ostali samo nov popisan papir, če se zanj ne bodo zavzeli in je sprejeli za svojo prav vsi delovni ljudje in ostali občani. Toda če zastavljenih ciljev ne bomo dosegli, bomo kaj kmalu ob vse, kar smo si dosedaj pridobili v socialistični samoupravni družbi. Izbira je trda, toda jasna, mar ne?

Boris Rugelj

Čas za priprave na občne zборе je tu!

Drugo leto se izteka in spet so pred vrati občni zbori osnovnih organizacij zveze sindikatov in konstitutivne seje sindikalnih konferenc v tozdih, konferenc osnovnih organizacij v delovnih organizacijah in koordinacijskih odborov sindikatov v sestavljenih organizacijah združenega dela. Res je sicer, da je do 25. decembra, ko naj bi opravili občne zборе osnovnih organizacij in konstitutivne seje sindikalnih konferenc v tozdih, še približno dva meseca in pol, toda ob obilici dela, ki čaka temeljne sindikalne celice to jesen — v času povečanih prizadevanj družbe za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, se bo čas hitro iztekel.

Da bi se pravočasno, zlasti pa vsebinsko in organizacijsko — kadrovsko dobro pripravili, kajpak ne kaže odlašati s pripravami. Toliko bolj, če hočemo (in tudi moramo) zagotoviti, da bodo delavci na njih lahko kritično in samokritično ocenili dosežene uspehe in ugotovili pomanjkljivosti, ki se pojavljajo pri delu osnovnih organizacij. Le dobra — objektivna ocena učinkovitosti dela bo prava podlaga za oblikovanje delovnega programa osnovnih organizacij za prihodnje obdobje. Seveda pa ob delovnih usmeritvah ne moremo mimo aktualnih nalog, ki čakajo sindikate. Posebno pozornost pa velja nameniti predvsem problemom v lastnem okolju, na primer smotrnemu organiziranju delovnih skupnosti skupnih služb in zmanjševanju družbene režije itd.

Sam program dela ni dovolj, če ga ne bomo uresničevali ali uspešno uresničevali. Zato je treba posebno pozornost nameniti tudi novim kadrom, ki bodo v prihodnjih dveh letih vodili osnovne organizacije, oziroma delegatom v konferencah in koordinacijskih odborih. Ni treba posebej poudarjati, da naj bodo to delavci, ki se znajo uspešno spopasti s sedanjimi težavami in ki s konkretnim delom dokazujejo uspešnost pri uveljavljanju stabilizacijske politike in nadaljnega razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, delavci, ki v svoji temeljni samoupravni organizaciji uživajo ugled in zaupanje sodelavcev in so že z dosedanjim družbenopolitičnim delom in družbeno ongažiranostjo dokazali svojo ustvarjalno zavzetost in sposobnost.

Peter Štefanič

POZIV OSNOVNIM ORGANIZACIJAM ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije poziva vse sindikalne organizacije, da se odzovejo apelu Generalne skupščine OZN, ki je čas od 24. do 31. oktobra razglasila za teden boja za razorožitev. V delovnih kolektivih oziroma osnovnih organizacijah sindikata bi se z nekajminutnimi zbori delavcev v odmorih, ob pričetku ali koncu dela ali v kateri drugi ustrezni obliki pridružili zahtevi po ustavitvi brezumne oboroževalne tekme in za razorožitev. Na kratko bi se dotaknili izredno perečega mednarodnega položaja ter izrazili svojo zaskrbljenost ter solidarnost z vsemi naprednimi silami, ki se bore za mir in svobodni razvoj v svetu.

Priloga Andrej Agnič

Delovne skupine predsedstva RS ZSS so nadaljevale svoje obiske in bile ta teden v občinah Ljubljana Moste-Polje (obisk in pogovori v Izolirkinem tozdu Izolacijski material, ŽG CD — tozda za vzdrževanje lokomotiv, Saturnus — tozda Avtooprema ter Pinus Rače in Intesov tozda Kruh-pecivo), Zagorje ob Savi (Siporex, SGP Beton Zagorje, Elektroelement Izlake in Delo Zagorje), Litija (IUV — tozda Usnjarna Šmartno, SCT — tozda Industrija apna Kresnice, KZ Gabrovka in Predilnica), Ljubljana Center (Klinični center, Drama) in Maribor Rotovž (Univerza v Mariboru). Kot smo že pisali, so bile teme pogovorov politične razmere v tozdih in občinah, aktivnosti pri izvajanju programa dolgoročne gospodarske stabilizacije, uveljavljanje vloge sindikata v zaostrenih družbenih in gospodarskih razmerah ter uresničevanje sprejetih sklepov in stališč RS ZSS.

Na dvodnevem obisku v Sloveniji je bila ta teden skupina izvedencev Mednarodne organizacije dela. Skupina, v kateri so bili Ian Lagergren, Jean-Michel Servais, Catherine Paoli in Marie-Luise Möwes, proučuje položaj delavcev v posameznih državah in delo sindikalnih organizacij na tem področju. O položaju delavcev pri nas so se pogovarjali s podpredsednico republiškega sveta ZS Slovenije Francko Herga. O isti problematiki so govorili še v Ljubljanski banki, v skupščini SR Slovenije z dr. Jožom Vilfanom ter s predsednikom republiškega komiteja za delo Petrom Tošem. Člani skupine so obiskali tudi Železarno Jesenice ter se v Izobraževalnem centru RS ZSS v Radovljici pogovarjali s predstavniki RO sindikata delavcev kovinske in elektro industrije.

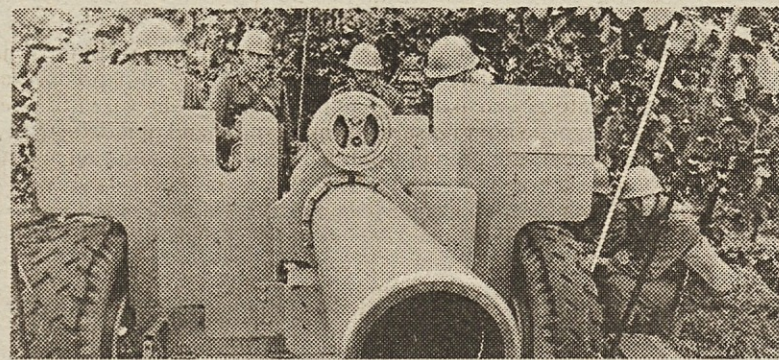
Na seji predsedstva mestnega sveta ZSS Ljubljana, ki je bila minuli torek, so se člani v svojih razpravah najbolj posvetili obravnavi predloga Statuta SPIZ (Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja). Menili so, da za sprejem predloga ni bilo dovolj široke javne razprave in da predlagatelj ni upošteval predlogov, ki so se izoblikovali v javni razpravi pred sprejetjem zakona o invalidsko-pokojninskem zavarovanju, čeprav je bilo to takrat dogovorjeno. Predlagali so, naj se predlog statuta prekvalficira v osnutek in naj gre tak v javno razpravo. To pa naj bo vsaj tako temeljita, kot je bila razprava o zakonu. Imeli so tudi nekaj konkretnih pripomb, posebej o predčasni upokojitvi in o regresivni rasti pokojnine.

V sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici je bil prejšnji teden dvodnevni posvet o aktualnih vprašanjih socialne politike v SR Sloveniji. Na posvetu, ki ga je pripravil svet za življenjske in delovne razmere pri republiškem svetu ZSS in so se ga udeležili člani sveta ter predsedniki občinskih svetov so obravnavali:

- sklepi del dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije s posebnim poudarkom na socialni politiki s problematiko skupne in splošne porabe z vidika vpliva na življenjski standard delavcev,
- problematiko uresničevanja pokojninskega in invalidskega zavarovanja,
- revizijo beneficirane delovne dobe.

Vlado Matjašič

Minuli teden, natančneje 7. oktobra, so praznovali svoj praznik enote artilerije jugoslovanske ljudske armade. Ob pregledu doseženih uspehov v moralno-politični in bojni pripravljenosti vsako leto se lahko tudi pohvalijo z novimi uspehi, so se spomnili dogodkov pred 42 leti, zaradi katerih so ta dan izbrali za svoj praznik. Takrat so namreč borci čačanskega in kragujevskega odreda osvobodili Čačak ter ob tem zajeli tudi štiri topove in ustanovili prvo artilerijsko baterijo.

IZSODNOSTI ZA PROIZVODNJO V GOSPODARSTVU

Stabilizacijska usmeritev je izziv za slehernega ustvarjalnega delavca

Izhod iz gospodarskih slabosti je ofenziva v proizvodnji

Priloga Emil Lah

V bitko v konkretnem okolju

Člani centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije so na zadnji seji brez dlake na jeziku spregovorili o sedanjih družbenogospodarskih in političnih razmerah. Poudarili so, da smo se znašli v resnih gospodarskih težavah in da nam razvoj samoupravnih odnosov v celotni družbi zastaja. Samokritično so ocenili, da so tudi komunisti krivi za nastali položaj, še zlasti v tistih konkretnih okoljih, kjer so bolj ali manj pasivno posegali v družbena dogajanja in gospodarsko življenje.

Kljub temu, da so razpravljali podrobno razčlenili vzroke in posledice gospodarsko-politične krize in da niso pozabili naštetih lastnih subjektivnih slabosti pri premalo učinkovitem in odgovornem uresničevanju dogovorjene politike, pa te seje ne smemo označevati kot prelomen političen dogodek. Prav gotovo je bila javnost presenečena in zadovoljna nad konkretno razpravo o osebnih in kolektivni odgovornosti za storjene napake pri načrtovanju in uresničevanju dosedanjega razvoja (prehter in neuskajlan razvoj, inflatorno financiranje ra-

zvojnih želja, pretirano zadolževanje v tujini, zgrešene investicijske odločitve), ki naj bi zdaj preprečila ponavljanje starih napak. Pozitivno je, da so se najodgovornejši komunisti v naši republiki pogumno zadržali v aktualni politični trenutku, ki postavlja pred njih kopicu zahtevnih nalog, predvsem takih, ki bi jih že zdavnaj morali udeležiti. Toda zavedati se moramo, da gre za kontinuiteto politične akcije Zveze komunistov Slovenije v boju za dejansko utrjevanje delavčeve samoupravne oblasti in da je dolgoročna gospodarska stabilizacija neposredno odvisna od politične zagnanosti komunistov in najširših ljudskih množic v krajevnih skupnostih, občinah in združenem delu.

Gospodarska stabilizacija potemtakem terja od slehernega pravega komunista, da skupaj z ljudmi razčleni politične razmere v lastnem okolju in da poišče najzanesljivejšo samoupravno pot za premagovanje sedanjih težav.

Družbenogospodarske razmere, v katerih se nahajamo, so zrcalo naših dosežkov, pa tudi slabosti. Zadovoljni smo lahko, da se kljub svetovni gospodarski krizi uspešno vključujemo v mednarodne gospodarske tokove in da se je, na primer, delež izvoza blaga in storitev v družbenem proizvodu SR Slovenije letos povečal v primerjavi z letom 1979 za skoraj 11 odstotkov. Tudi jugoslovanskemu gospodarstvu v celoti se je letos posrečilo povečati pokritost uvoza z izvozom, čeprav je reproduktivna sposobnost gospodarstva ogrožena. Toda skrbi nas lahko — kot so poudarjali na osmi seji centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije — da visoka stopnja inflacije močno ogroža uresničevanje gospodarske stabilizacije, da se cene nikakor nočejo umiriti, da številne delovne kolektive in nekatere banke pesti žgoč problem dinarske in devizne nelikvidnosti. Zaradi večletnega padanja vrednosti realnih osebnih dohodkov je že skorajda preveč načeta življenjska raven delavcev, še zlasti tistih z nižjimi prejemki. V zadnjem času se je občutno poslabšal družbenoekonomski položaj delavcev v družbenih dejavnostih (šolstvo, zdravstvo itd.), kar pogloblja obstoječe socialne razlike.

Krizni gospodarski položaj poslabšuje tudi politične razmere, za katere je značilno, da so ljudje nezadovoljni z neugodnimi gospodarskimi gibanji. Prisoten je določen strah pred prihodnostjo in nadaljnjim poslabševanjem položaja. Delavci so nejevoljni, ker je njihov vpliv na odločanje o dohodku v temeljnih delovnih organizacijah in v širši družbi vse šibkejši, ker se pogloblja odtujenost med vodilnimi delavci in delavci v neposredni proizvodnji in ker se najpomembnejše gospodarske in razvojno-investicijske odločitve še vedno sprejemajo v ozkih zaprtih krogih izvršnih in upravnih organov. Delavce objektivni položaj vse bolj sili k meznemu razmišljanju in reakcijam, tudi zaradi pasivnosti subjektivnih

Izhodišča dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije

Prvi delovni svet za vsakodnevno družbeno politiko

Drugi delovni svet za vsakodnevno družbeno politiko

Delavska enotnost

sil na eni in krepitvi etatiistično-administrativne oblasti na drugi strani. Ponekod se nevarno širi kritika vsega obstoječega, nekateri neodgovorni javni delavci pa

Protiinflacijski program

Komiteje svetovnih delavskih strazov za vsakodnevno družbeno politiko

vnašajo dodatno zmedo in nemir med ljudi z nepremišljenimi izjavami in premalo strokovnim delom, kot se je pokazalo v pripravi predloga o novi davčni politiki.

Pri iskanju izhoda iz zapletenega položaja je prevladalo prepričanje, da se mora naše gospodarstvo odločno začeti vključevati v mednarodno delitev dela. Čeprav smo že dosegli določene rezultate, tako pri povečevanju konvertibilnega izvoza kot pri strokovno pretehtanem oblikovanju izhodišč dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, pa obstajajo številni razlogi za določen pesimizem. Izvozno usmerjenemu gospodarstvu namreč še vedno mečemo polena pod noge s togimi administrativnimi predpisi, hkrati pa razmere na domačem tržišču (povečevanje cen, vse dražje surovine in reprodukcijski material, rastoči proizvodni stroški) izvoznikom niso naklonjene. Tudi izpeljave stabilizacijskih nalog se marsikje niso lotili dovolj zavzeto in strokovno. Toda gospodarska stabilizacija ni le reforma cen in dosedanjega gospodarjenja, ampak predvsem naše miselnosti, saj ni več mogoče živeti na tuj račun. Napočil je odločilen trenutek streznitve, od katerega je odvisen naš nadaljnji razvoj.

Dolgoročni program gospodarske stabilizacije, ki smo ga soglasno sprejeli in v katerem domala vsi vidimo edino oprjemljivo perspektivo našega razvoja, gradi naša upanja na krepitvi družbenoekonomskega položaja delavcev. Prenehali naj bi s tako imenovano lažno solidarnostjo in omogočili razmah le smotrnemu in učinkovitemu gospodarjenju. Tako si bo lahko vsak delavec z lastnim delom zagotovil socialno varnost in normalno življenje, ne pa le životarjenja in vsakodnevnih bitke za goli obstoj.

Temeljna postavka gospodarske stabilizacije je torej v tem, da delavce materialno spodbudimo k zagnanemu delu in

Žalec

Probleme moramo osvetliti, hkrati pa zahtevati rešitve

Delovna skupina republiškega sveta Zveze sindikatov, ki jo je vodil sekretar Zdravko Kravina, se je sestala z vodstvi osnovnih organizacij sindikatov Keramične industrije Liboje, Ferralita, Aera in Juteksa v občini Žalec. Pogovarjali so se tudi s predsedniki konferenc in osnovnih organizacij večjih ozdov, obisk pa zaključili s prisotnostjo na seji predsedstva občinskega sveta.

V ospredju pogovorov so bile naloge sindikatov pri uredništvu dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, vprašanja pridobivanja dohodka, nagrajevanja, socialne politike, združevanje dela in sredstev, ustavnega položaja delavca in delovnega časa.

Na seji predsedstva, kjer so podali oceno stanja v omejenih organizacijah pa tudi v občini, je bilo ugotovljeno, da osnovne organizacije uspešno izvajajo zastavljene naloge, kar je predvsem rezultat ugodnih gospodarskih gibanj, aktivnosti in enotnosti vseh subjektivnih sil. Pomembno je tudi, da se opirajo na lastne sile, s tem pa se tudi dviga zavest in pripravljenost delavcev za premaganje vsakodnevnih težav. Delavci pa v zaostrenih pogojih za gospodarjenje postajajo vse bolj občutljivi in kritični ob nerazumljivih in neučinkovitih administrativnih ukrepih, padcu standarda, divjanju cen, večanju socialnih razlik in drugih negativnih pojavih, kar vse spodbuja njihovo nezaupanje in malodušje. Precej kritik je letelo na delo v delegatskem sistemu, saj delavci nimajo nobenega vpliva na porabo, ki je že vnaprej

Delovna skupina med ogledom proizvodnje v KIL Liboje

določena. Občinska zdravstvena skupnost bo razpravljala o novi prispevni stopnji te dni, čeprav velja že od 31. 8. 1983! V občini Žalec je trenutno 131 iskalcev zaposlitve, na drugi strani pa je 378 prostih mest. Torej so potrebe po delavcih večje, predvsem v kovinski industriji in kmetijstvu, zato je toliko bolj nerazumljivo število nezaposlenih.

»Če bi v kmetijstvu zapo-

sli več delavcev, bi tudi bilo manj neobdelane zemlje,« je dejal Zdravko Kravina in opozoril, da morajo ustrezne strokovne službe in tudi družbenopolitične organizacije temu vprašanju nameniti več pozornosti. Ko so v razpravi člani predsedstva opozorili na probleme zaradi padca standarda, divjanja cen, nesamoupravnega sprejemanja odločitev in ukrepov, neureni-

in stališč so poudarili, da bi morali odločneje izpostaviti odgovornost tistih, ki takšne ukrepe sprejemajo, za napake in kršitve pa nikomur ne odgovarjajo.

Ob zaključku obiska delovne skupine je bilo tudi ugotovljeno, da so takšni obiski koristni in nujni v skupnih prizadevanjih za uredničenje nalog v zvezi sindikatov.

jk

Problemska konferenca sindikata v Železarni Ravne

Železarji lahko večino težav rešijo sami

Osnovne usmeritve problemske konference, ki jo je pred dnevi pripravil izvršni odbor konference OO ZS v Železarni Ravne, so bile, da morajo delavci ob čimbolj organiziranosti povečati proizvodnjo, produktivnost, ekonomičnost in gospodarnost. To bi dosegli z optimalnim izkoriščanjem časa, strojev in naprav, izpolnjevanjem dobavnih rokov in količin, izboljšanjem kakovosti in izkoristka, zmanjšanjem odpadkov in neuspele proizvodnje, z učinkovitejšim varčevanjem energije in materiala, z izboljšanjem poslovnih in samoupravnih informacij ter namensko proizvodnjo za izvoz. Tem splošnim usmeritvam so v posameznih tozdih oz. delovnih skupnostih sledile konkretne naloge, opredeljene v akcijskih programih. V šestih tozdih (od skupno 24) so, kot kaže, menili, da ni potrebno izdelati konkretnih ukrepov in niso naredili akcijskih programov. Slabost večjega števila izdelanih akcijskih programov pa je, da manjkajo normativi, termini in nosilci nalog.

Analiza doseganja sred-

njeoročnega in letnih planov kaže, da sledijo temeljnimi ciljem planov, a jih ne dosegajo v tolikšni meri, kot so načrtovali. Objektivni razlogi so uvozne omejitve, spremembe predpisov o amortizaciji, omejevanje vseh vrst porabe in podobno. Visoka stopnja inflacije vpliva na negotovost vseh poslovnih odločitev. Toda tudi v notranjih dejavnostih so še precejšnje rezerve. To so pokazale predhodne razprave v sindikalnih skupinah, kjer so delavci opozorili na nerešene probleme in slabo delo ter opredelili načine reševanja v lastnih tozdih oz. delovnih skupnostih, manj pa so za težave krivili druge ali jih sploh niso. Takšna stališča potrjujejo prepričanje železarjev, da lahko večino težav rešijo sami.

Razprava na problemski konferenci je navrgla številna opažanja, mnenja in predloge z različnih področij. Poleg neposrednih delovnih nalog so razpravljali opozorili na ekonomsko-politični paralelizem, tj., da gre v stabilizacijskih prizadevanjih tudi za pozitivno potrditev socialističnega samoupravljanja. Prav

sedaj se namreč pojavljajo ideje in tendence, da bi samoupravni sistem onemogočili ali kar zavrgli. Glede klasične zaščitniške funkcije sindikata so menili, da mora delavec s svojim delom sam zaslužiti za dostojno življenje. T. i. negativna socialna namreč destimulira delavce s povprečnimi osebnimi dohodki. Zato pa bi morale biti resolucijske opredelitve o delitvi dohodka bolj plastične. Največ razprav je opredelilo seveda neposredne delovne naloge. Sklenili so, da bodo morali:

- zagotoviti dosledno tehnološko in delovno disciplino in disciplinsko ter materialno ukrepati pri odstopanjih, kar seveda ni neposredna naloga sindikata, a mora takšnemu stališču dati vso podporo;
- izboljšati koordinacijo dela, samo delo, povečati izkoristek, zmanjšati odpadke;
- uvesti premakljivi delovni čas in izmene, kjer obstajajo možnosti;
- združevati dela in naloge v administraciji in tudi v proizvodnji, odpravljati ozka grla z razporejanjem in s tem v zvezi preveriti plan zaposlo-

vanja za naslednje leto;

— doseči do konca leta še večji izvoz, se držati rokov in združiti z domačimi kupci čimveč deviz;

— preventivno vzdrževati stroje in naprave, nadomestiti že amortizirane in ugotoviti zakaj se je kakšen stroj pokvaril

— zmanjšati medfazne in končne zaloge, spodbujati kooperante in bolj enakomerno odposiljati izdelke, da ne bi prišlo do likvidnostnih težav;

— izboljšati poslovne in samoupravne informacije ter razširiti mentorstvo v inventivni dejavnosti (v vsakem oddelku en mentor),

— z materiali in energijo delati skrajno racionalno;

— izdelati dolgoročni program gospodarske stabilizacije in ga upoštevati v planskih izhodiščih za naslednje leto.

Najpomembnejša naloga pa je podrobnejša operacionalizacija vseh sklepov, saj so po besedah enega od delegatov takšne in podobne sklepe že večkrat sprejemali, a ni bilo večjega učinka.

Marko Vrečič

7 DNI V SINDIKATIH

Ta teden v republiških odborih sindikatov dejavnosti

Kaj je napoti obrtnikom

Osrednja točka zadnje seje Izvršnega odbora ROS delavcev obrti je bila namenjena razpravi o pravici do uveljavljanja zavarovalne dobe, ki se šteje s povečanjem, za delavce, ki delajo v obratovalnicah samostojnih obrtnikov. Gre za prizadevanja, da se izenačijo ti delavci z delavci v združenem delu, tako glede obveznosti kot tudi pravic, ki izhajajo iz dela. Vendar pa bi bil nesmisel, če bi delavce obravnavali ločeno od nosilcev obrtnega dovoljenja, zato bo republiški odbor predlagal Zvezi obrtnih združenj skupno akcijo za uveljavljanje beneficirane delovne dobe za nekatera dela v proizvodnji akumulatorjev, gradbenega materiala, stekla, livarnah, v prometu, pomorskem ribištvi in kovaški industriji.

Na seji so se člani izvršnega odbora seznanili tudi z gospodarskimi gibanji v obrti v prvih šestih mesecih letos. Značilno je, da obrtne organizacije beležijo visoko rast celotnega prihodka, a da dohodek za njim zaostaja zaradi visokih stroškov poslovanja.

Hkrati pa so se kar za 69,4 odstotka (glede na isto obdobje lani) zmanjšale izgube v obrti in zasebnih storitvah. Teh je bilo za 18 milijonov dinarjev. To kaže na sposobnost manjših obratov, da se hitro prilagajajo razmeram na tržišču. Verjetno pa so te organizacije v zaostrenih gospodarskih razmerah uspešno poiskale tudi vse notranje rezerve, da bi premostile tekoče težave pri poslovanju. Le tako si lahko razlagamo dejstvo, da so zmanjšali izgube, medtem ko so se te v celotnem gospodarstvu republike povečale kar za 88,1 odstotka.

Člani izvršnega odbora so se dotaknili tudi pisanja revije »Obrtnik«. V tej reviji, ki jo izdaja Zveza obrtnih združenj, je bil pred časom objavljen zapis, ki kaj čudno obravnava zakonodajo s področja obrti. Pisec članka »Samostojno osebno delo v SR Sloveniji« je kategorično zapisal, da na nadaljnji razvoj samostojnega osebnega dela negativno vplivajo zakon o davkih občanov, obrtni zakon in kolektivna pogodba ter še nekateri drugi predpisi. Pisec članka pa v tekstu nikjer ne poda tudi razlage, kateri so tisti člani kolektivne pogodbe, ki zavirajo razvoj obrti.

Tudi sicer je precej vprašljivo takšno napadanje zakonodaje, pri sprejemanju katere so enakopravno sodelovali tudi obrtniki prek svojih delegatov.

Ker je sindikat skupaj z Zvezo obrtnih združenj sopolisnik kolektivne pogodbe, je zahteval, da Zveza obrtnih združenj oziroma uredništvo »Obrtnika« pojasni način pisanja in ga argumentirajo. Ti tega do sedaj še niso storili in zato bo ROS obrti delavcev to vprašanje ponovno aktualiziral.

A. D.

Iz občinskih organizacij ZSS

Murska Sobota

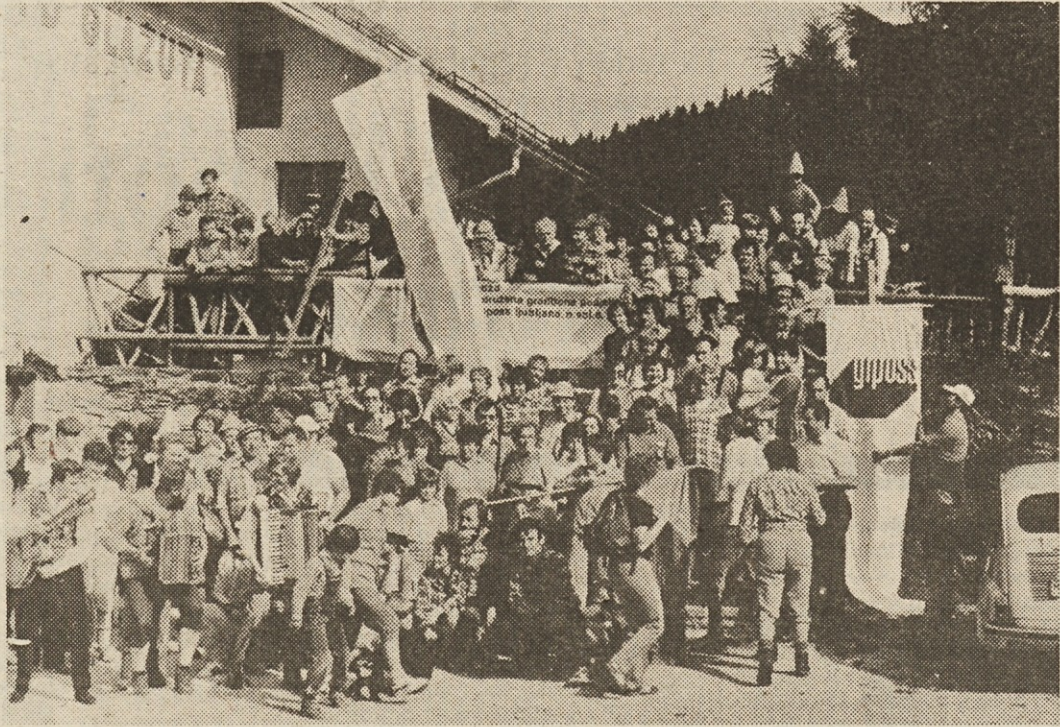
Na seji občinskega sveta ZSS so med drugim razpravljali tudi o delovanju samoupravne delavske kontrole in disciplinskih komisij. Ugotovili so, da delavci sicer poznajo delo svojih nadrejenih, vendar menijo, da nima smisla prijavljati poslovnih organov za voljo nepravilnosti pri njihovem delu. Vse premalo se tudi ocenjuje delo vodilnih delavcev v delovnih organizacijah, verjetno zato, ker je ocenjevanje v današnjih razmerah težka naloga. Zunanji sodelavci so dostikrat v nerodnem položaju, kot nekakšni sodniki. Premajhna je tudi pomoč strokovnih služb članom samoupravne delavske kontrole. Na seji so sklenili, da mora občinski svet ZS pomagati samoupravnim delavskim kontrolam, za člane teh organov pa bodo prek delavske univerze pripravili dodatno izobraževanje.

Ljubljana-Center

Na seji konec septembra so obravnavali poročilo o polletnem poslovanju v občini. Ocenili so, da so organizacije združenega dela dohodek gospodarno razdelile in s tem bistveno povečale akumulacijo. Vendar pa bi lahko ozdi ob doslednejšem upoštevanju dogovorjenih omejitev na področju splošne in skupne porabe ter drugih obveznosti namenili še več sredstev za razširjeno reprodukcijo. Na seji so tudi sklenili, da bodo dali pobudo republiškem svetu ZSS, da se ponovno opredeli do nadaljnjega padanja realnih osebnih dohodkov do konca letošnjega leta, saj se da z veliko verjetnostjo sklepati, da bo padec realnih osebnih dohodkov dosegel takšen odstotek, ki je po stališčih, sprejetih v zvezi sindikatov, nesprejemljiv. Razpravljali pa so tudi o poročilu o uveljavljanju družbenih usmeritev na področju delitve dohodka, sredstev za osebne dohodke ter skupno porabo v občini. Ugotovili so, da so v mnogih organizacijah združenega dela z reševanjem problemov delavcev z nizkimi osebnimi dohodki dosegli uravnilovko, kar slabi storilnost in zaostuje medsebojne odnose. Zanimiva je tudi ugotovitev, da na nekaterih področjih gospodarstva in negospodarstva (projektiva, zdravstvo, šolstvo, inštituti, kultura) delavci pridobivajo del osebnih prejemkov zunaj rednega delovnega razmerja. To povzroča socialno neenakost delavcev in delno zmanjšuje storilnost.

Koper

Na seji predsedstva so razpravljali o predlogu ukrepov za odpravo pomanjkljivosti na področju sistema nagrajevanja v tozdu Trgovina Adria in DO Adriacommerce Koper. Sklenili so, da bodo zahtevali od omenjene delovne organizacije, da v petnajstih dneh izdelajo in predložijo program z roki in odgovornimi osebami za pripravo in sprejem samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka, delitve sredstev za OD in skupno porabo. Predsedstvo občinskega sveta je tudi predlagalo izvršnemu odboru OO ZS v Trgovini Adria, da na sestanku osnovne organizacije ZS oceni utemeljenost izplačil stimulacije za prvo polletje letos, ker so ugotovili, da so bila le-ta izplačana kot provizija in celo v nasprotju z nekaterimi določili pravilnika o delitvi sredstev za OD. Prek samoupravnih organov pa je treba uveljaviti zahtevo, da te neupravičeno izplačane osebne dohodke delavci takoj vrnejo. Člani predsedstva so delovni organizaciji tudi predlagali, naj ugotovi moralno in kazensko odgovornost delavcev v tozdu in delovni organizaciji ter članov izvršnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov za nespoštovanje družbenih usmeritev.

Planinsko srečanje sozda ZGP GIPOSS

Gradbeniki na Glažuti

Gradbeniki iz gradbenih delovnih organizacij sozda združenih gradbenih podjetij Giposs so pred petimi leti razmišljali, kako v še večji meri med seboj povezati delavce iz različnih koncev republike. Ena od možnosti oziroma najpomembnejša med njimi je bila vsekakor rekreacija. Ena od oblik pa so bila tudi srečanja planincev.

Letos so delavci Gipossa pripravili že četrti planinski pohod. Tokrat na Glažuto na Pohorju. Organizator, planinska sekcija Stavbarja iz Maribora, je zbrala na Glažuti 143 delavcev iz gradbenih podjetij

Gradbincev Kranj, Ingrad Celje, Pionir Novo mesto, Inštalacije Ljubljana, Stavbar Maribor in Gradbeni finalist Maribor. To je bila predvsem priložnost za družabno in prijateljsko srečanje delavcev, ki delajo uspešno na domačem in tujem gradbenem tržišču pod skupnim imenom sestavljene organizacije Giposs. Po letošnjem uspelem srečanju na Glažuti na Pohorju se bodo prihodnje leto zbrali na jubilejnem petem srečanju nekje na Dolenjskem v organizaciji novomeškega Pionirja. Pravzaprav je to srečanje ponovni dokaz o možnostih združevanja delavcev tako velike

asociacije tudi zunaj delovnega časa. Če odštejemo športne igre, kjer so pač vključeni predvsem tisti z nekaj športnega duha ali pa že tradicionalna kulturna srečanja, kjer izstopajo predvsem tisti z ustvarjalnim duhom, so morda prav takšna planinska srečanja priložnost več za družabno in prijateljsko srečanje. Na njih se srečujejo cele družine in predvsem tisti, ki se morda prav ob takšnih priložnostih prvič odpravijo v planine. Vsekakor je to korak več na področju rekreacije in predvsem zblizevanja delavcev med seboj.

B. Š.

Obvestilo

Ker je naš tednik Delavska enotnost prostorsko omejen, pomanjkanje časopisnega papirja pa še vedno pereče, v prihodnje ne bomo več objavljali »odmevov« oziroma razmišljanj ob naših novinarskih prispevkih, ki bodo daljši od štirih tipkanih strani (120 tipkanih vrst). Poleg prostorske stiske moramo ob tem upoštevati tudi želje naročnikov, ki jih bolj zanimajo krajši in jedrnatiji prispevki kot pa zelo dolga razmišljanja.

Uredništvo
Delavske enotnosti

Kozerija

V prave roke

Tovariš Brkič, predsednik komisije za ugotavljanje socialno ogroženih delavcev v tovarni, je takoj prešel k bistvu stvari. Pomahal je z listom pred obrabi navzočih in dejal:

»Tovariši in tovarišice, tukaj imam spisek socialno najbolj ogroženih delavcev naše tovarne. Naša naloga pa je, da zdaj ugotovimo, kdo je najbolj upravičen do socialne podpore. Se strinjate?«

Vsi so se strinjali, le tovariš Priliznik se je nekam živčno presedel na stolu. Tovariš Brkič je nadaljeval.

»Kot sem že rekel, je spisek precej dolg, zato bom šel kar po vrsti. Naša komisija je ugotovila, da delavec Peter Revež živi v skrajno slabih stanovanjskih razmerah. V majhni podnajemniški sobi se jih stiska pet. Razen tega je njegov OD zelo nizek. Naša tovarna mu je edini vir dohodkov.«

Tovariš Priliznik je takoj vstal.

»Ni edini vir. Peter Revež ima njivo. In to kar precej veliko. Na njej se da dosti pridelati,« je rekel.

V sejni sobi je završalo. Po daljšem prerekanju so Petra

Reveža črtali s seznama socialno ogroženih.

»Naslednji tovariš je Jaka Lakota,« je nadaljeval tovariš Brkič. Tovariš Priliznik je spet vstal.

»Le kako se je mogel znajti na spisku socialno ogroženih, ko pa je znano, da popoldne šušmari. Pomaga zidarju. Videl sem ga.«

In tako je prečrtal tudi Jaka Lakota.

»Dobro, nadaljujmo. Na vrsti je Stanko Jeza,« je spet nadaljeval tovariš Brkič.

Zdaj pa se je oglasil komercialni.

»Mislim, da tovariš Stanko Jeza ni socialno ogrožen. Se pravi, ne bi bil, če ne bi pil. Zadnjič sem ga na lastne oči videl, kako je bil pijan v gostilni, kamor sem slučajno zašel z našimi poslovnimi partnerji,« je rekel trezno in preudarno.

In tako je šlo dalje. Vse do konca. V sobi je zavladala moreča tišina. Prvi je prišel do sape tovariš Brkič.

»Tako vendar ne gre, tovariši. Nemogoče je, da v naši tovarni ne bi bilo nobenega socialno ogroženega delavca. To je vendar skregano z zdravo

pametjo,« je rekel nejeverno.

»Saj so,« je rekel tovariš Priliznik in se smehljaj.

»Kdo?« je vprašal tovariš Brkič.

Tovariš Priliznik je uprl prst v generalnega direktorja in rekel: »On je prvi.«

Vsi so onemeli. Tovariš Priliznik pa se ni dal zmešati.

»Kar pomislite. Tovariš generalni je od jutra do večera v tovarni. Živi in diha zanjo. Sploh nima časa misliti nase. Razen tega mora skrbeti za petčlansko družino. Trije otroci se šolajo, to pa nikakor ni poceni. Naša tovarna pa mu je edini vir dohodkov. Zato menim...«

Vsi so glasno zaploskali... Tovariš Priliznik pa je nadaljeval: »In tukaj so še njegov namestnik, pa komercialni, ki prav tako živijo in dihamo samo za tovarno. Od jutra do večera...«

In tako je šlo od vrha navzdol!

Ko so se razšli, so bili vsi zelo zadovoljni, kjer so odkrili resnične socialno ogrožene delavce v tovarni, saj bo tako prišla socialna podpora v prave roke!

Janez Križan

LJUDJE MED LJUDMI

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Prednostni vrstni red za dodelitev stanovanja

Organizacija združenega dela in vsak stanodajalec, ki oddaja stanovanja v družbeni lasti, mora v skladu s samoupravnim splošnim aktom oddajati stanovanja le po določenem postopku, katerega sestavni del je tudi sprejem prednostnega vrstnega reda upravičencev. Po novem zakonu o stanovanjskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 35-82 z dne 11. 10 1982) ni mogoče dodeliti stanovanja, dokler prednostni vrstni red upravičencev ni pravnomočno sprejet.

Vsak prizadeti upravičenec lahko spodbija prednostni vrstni red z ugovorom pri pristojnem organu stanodajalca, (oz. pristojnem organu v organizaciji združenega dela), poleg tega pa lahko zahteva tudi sodno varstvo pri sodišču združenega dela, če se ne strinja z odločitvijo o njegovem ugovoru. Dokler odločba sodišča združenega dela ni pravnomočna, stanodajalec ne sme izročiti upravičencem stanovanja, zato zakon daje čvrsto varstvo pravic vsem prizadetim upravičencem.

Prednostni vrstni red upravičencev mora biti sestavljen v skladu s postopkom pri stanodajalcu, ne pa pred sodiščem združenega dela. Sodišče združenega dela lahko le odpravi sklep oz. odločbo stanodajalca, ne more pa spreminjati prednostnega vrstnega reda, tako da bi posegalo v razmerja med upravičenci. Prav zato sodišče združenega dela v skladu z 38. členom zakona o stanovanjskih razmerjih le odpravi prednostni vrstni red, ki je bil sprejet pri stanodajalcu, torej pri organizaciji združenega dela ali skupnosti, ugotovi, katere kršitve so bile storjene v postopku, zato morajo samoupravni organi postopek ponoviti in upoštevati napotke sodišča združenega dela, tako glede uporabe samoupravnih splošnih aktov, kot tudi glede dopolnitve dejanskega stanja in izvajanje dokazov o posameznih dejstvih.

Glede na takšno zakonsko ureditev se lahko postopek za dodelitev stanovanj zavleče, tako da lahko stanovanja čakajo na upravičence vse do pravnomočne rešitve odločbe o dodelitvi. Zato bi morali stanodajalci in še posebej organizacije združenega dela začeti s postopkom pred dozidavo stanovanj, tako da upravičenci ne bi po nepotrebnem čakali na rešitev spora. Sodišča združenega dela pa morajo sporom v zvezi z dodeljevanjem stanovanj dati prednost pri obravnavanju.

Člani Slovenskega športnega in kulturnega kluba Triglav so izvolili za svojega predsednika Zlatka Šagaja (stoji desno), ki se je že doslej izkazal pri povezovanju naših delavcev na začasnem delu v Gradcu in njegovi okolici.

Novi slovenski klub na avstrijskem Štajerskem

Ambasadorji naše domovine

Že bežen sprehod po avstrijskem Gradcu človeka prepriča, da tu živi in dela precejšnje število Slovencev. Veliko jih je tu že iz predvojnih časov, marsikdo pa si je v Gradcu in njegovi okolici poiskal kruh kasneje, pred petnajstimi ali dvajsetimi leti. Zaslugek ni slab in kar je prav tako pomembno, domovina je zelo blizu. V manj kot uri lagodne vožnje si namreč že na mednarodnem mejnem prehodu v Šentilju. Zato so vezi z našimi delavci na začasnem delu v tem delu avstrijske Štajerske z matično domovino toliko bolj tesne in neposredne.

Vsaj konec vsakega tedna mnogi radi prestopijo prag rodne hiše in se ob domačem ognjišču pogovore v svojem narječju. Naj bo delo na tujem še tako dobro poplačano, vendar dom ostane dom in domače zemlje ne more nadomestiti tudi najslajši kruh.

Kljub rednim in tesnim vezem z domačimi kraji pa so letos naši ljudje na začasnem delu v Gradcu in njegovi okolici sklenili, da ustanove svoje društvo. Že doslej so se namreč redno sestajali, se pomenkovali o tem in onem, se ob slovenski pesmi radi povesečili, in če je

bilo dovolj časa, tudi pomerili na športnem področju. Najpogosteje so se sestajali v Gostišču pri belem volu na Libenauer Hauptstrasse 135, kjer so si zares prijetno uredili svoj klubski prostor. Opreмили so ga z vsemi mogočimi slikami, plakati, najrazličnejšimi predmeti in seveda zastavami iz domovine.

Neformalnemu združevanju Slovencev in tudi drugih naših rojakov v Gradcu je torej sledila uradna ustanovitev Slovenskega športnega in kulturnega kluba Triglav, ki je bila zadnji septembrski večer. Klubski prostori so bili kar premajhni za mnoge naše rojake, ki so se želeli udeležiti pomembnega dogodka. Za prvega predsednika so izvolili Zlatka Šagaja, potlej pa so v uradnem delu in kasneje v neformalnem delu večera začrtali smernice za delo kluba v prihodnje. Navzoči so bili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz domovine, ki so pozdravili zbrane rojake in jim zaželeli čimveč uspehov pri medsebojnem povezovanju.

Besedilo in slika: Andrej Ulaga

Delavsko prvenstvo v šahu

V soboto, 15. oktobra ob 13.30 uri bo v Rogaški Slatini otvoritev vsakoletnega delavskega prvenstva Slovenije v šahu za člane in članice osnovnih sindikalnih organizacij. Tekmovanje bo trajalo dva dni in bo razdeljeno v 9 kol z 20 minutami časa za razmišljanje na igralca. Kdor želi sodelovati, naj prinese s seboj šahovsko garnituro in šahovsko uro, prijavite pa se pri Šahovski zvezi Slovenije (Cankarjeva ul. 1, Ljubljana) do 13. oktobra.

Šahovska zveza Slovenije
Republiški svet ZS Slovenije
Zdravilišče Rogaška Slatina

V LIK Savinja bodo vsi delali ob sobotah

Od besed k strojem

»Imamo dobre surovine, stroje in dobre kupce, torej je od nas odvisno gospodarjenje. Zato smo se odločili, da bomo vsi delavci LIK Savinja delali tudi ob vseh prostih sobotah, izkupiček pa namenili obogatitvi obratnih sredstev. Gre za 96 delovnih ur in iztržek 50 milijonov dinarjev.« To je vsebina sporočila, ki prihaja iz LIK Savinja v Celju.

Pred meseci smo v Delavski enotnosti pisali o izrednem izvoznem uspehu kolektiva, ki je slovensko javnost že pred leti

Nekateri so ob tem boje, da naša akcija ni v mejah zakonodaje in ustave. Mi pa menimo, da je osnova naše ustave delo, torej bo tudi naše delo temelj našega obstoja, s tako doseženimi učinki, ki ne bodo majhni, bomo v glavnem povečevali izvoz, ki smo ga že v prvi polovici leta skoraj za petino.«

V LIK Savinja menijo, da si bodo z dodatnim delom popravili tudi svoje osebne dohodke. Ti bodo odvisni od truda vsakogar in sproti obračunavani, celotni dohodek pa je odvisen od kakovosti izdelka.

»Če je vse, kar načrtuje sedanje vodstvo, tudi izvedljivo in tako učinkovito, potem je upravičeno vprašanje, kaj smo vsa ta leta delali.« komentira strokovnjak, donedavnega eden izmed vodilnih delavcev v LIK Savinja. »Če jim bo to uspelo, potem je jasno, da smo mi neupravičeno dobivali plačo in bi nas morali vse zapreti...«

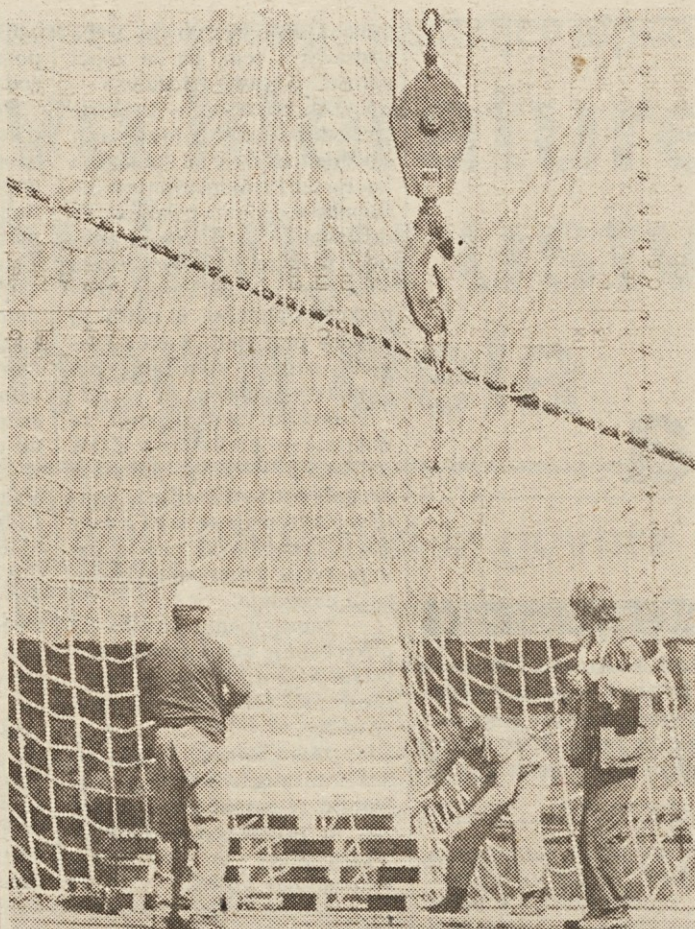
opozoril nase. Prav za te uspehe je tudi dobil najvišje republiško priznanje. Kaže pa, tako vsaj trdi Zvone Perlič, generalni direktor in njegov strokovni štab, da so v njihovem tehnološkem procesu še mnoge rezerve.

»Naša računica je jasna in enostavna. Strokovne službe so pripravile načrte za boljše gospodarjenje, z izračuni smo šli pred vodstva družbenopolitičnih organizacij in nato pred delavce. Že od začetka leta spremljamo storilnost in ugotavljamo, da bi jo lahko še izboljšali. Storilnost in učinkovitost sta zdaj tolikšni, da me je o tem sram govoriti. Ker imamo izredne izvozne uspehe in možnosti, smo se odločili za delo ob sobotah. Predlog je bil, da bi to delo opravili udarniško. Vendar vztrajam, da mora biti to delo nagrajeno, plačano. Delali pa bomo vsi, brez izjeme, vsak po svojih sposobnostih in usposobljenosti.

V kolektivu so že izbrali posebne koordinatorje za sobotno delo, vodilni delavci bodo menjaje tudi ob sobotah opravljali svoje naloge tako, da bodo čimbolj ustregli zahtevami tržišča. V zadnjem času jim je uspelo dodobra finalizirati proizvodnjo, poleg tega pa kupcem ponuditi tudi druge, finančno zanimive storitve, kot so denimo posebna ali dodatna sušenja, specialni razrezi itd.

Bolj kot to, da je njihova odločitev sprta z ustavo in zakonom o združenem delu jih skrbi, da svojih izdelkov ne bodo mogli spraviti pravočasno k ladjarjem in kupcem. Trdijo, da jim skoraj petina blaga ostaja na dvorišču zaradi težav s prevozi pomanjkanja nafte in železniških vagonov. Prav za voljo tega, ker so v zadnjem času pridobili vrsto novih kupcev, tudi v državah, kjer je konkurenca izredno huda, te težave niso zanemarljive.

Janez Sever

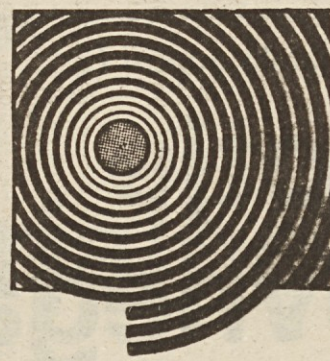
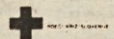

Živahno v luki Koper

V koprski luki so v letošnjih prvih devetih mesecih pretovorili 1.695.075 ton raznega blaga (nafta ni všteta), kar je le za 2.145 ton manj od načrtovanega prometa. Največ so pretovorili v temeljni organizaciji Sipki tovari — 830.420 ton, kar je za 170.450 ton več od načrtovanega prometa za prvih devet mesecev. Plan so presegli tudi v temeljni organizaciji Tovori lesa. Pretovorili so 212.657, načrtovali pa 168.750 ton. Besedilo in slika: Zoran Vlajič

OSTANI ZDRAV - NE KADI!

ODMEVI

Elitna sramota sredi bele Ljubljane

Nekatere trditve v prispevku novinarjev Alenke Lobnik-Zorko in Iva Kuljaja z naslovom Elitna sramota sredi bele Ljubljane (DE 29. 9. 1983) so vredne premisleka oz. zahtevajo dodatne obrazložitve. Ne poznam delovne organizacije, o kateri je govora, vendar pa se mi zdi, da je to samo ena plat medalje. No, o tem naj pišejo tisti, ki to bolj poznajo.

Zanimiva in hkrati nedorečena pa se mi zdi trditev predstavnika občinskega sindikalnega sveta Ferija Možine, ki je »vztrajal pri stališču slovenskih sindikatov, po katerem delavecem ne bi smeli izplačevati manjših osebnih dohodkov od zajamčene osnove.«

V čem je ta trditev zanimiva in nedorečena?

Dolga leta se že ukvarjam s sistemom delitve sredstev za osebne dohodke in tudi ni še tako dolgo, kar sem sodeloval tudi pri strokovnih izhodiščih za sprejem političnih stališč slovenskih sindikatov za področje delitve sredstev za osebne dohodke. Vso to dobo nisem naletel na takšno stališče, pač pa so bila le-ta usmerjena tako:

— delavcu pripada toliko osebnega dohodka, kolikor je s svojim delom prispeval k skupnemu uspehu vseh delavcev v tozdu oz. delovni organizaciji in

— delavcu je potrebno zagotoviti ob normalnem delu in normalnem delovnem rezultatu vsaj toliko osebnega dohodka, da lahko pokriva osnovne življenjske potrebe — tako imenovani »minimalni osebni dohodek«.

Feri Možina je imel v mislih očitno to drugo stališče, vendar z eno lepoto napako: ni upošteval kot pogoj za to normalno delo in normalni delovni rezultat. Iz tega pa se poraja nekaj temeljnih vprašanj: ali je delavcu dejansko v vsakem primeru zagotovljen osebni prejemek — ne osebni dohodek — v višini, ki ga objavlja Zavod za statistiko kot socialni minimum ali kot ga s politično akcijo zagovarjajo slovenski sindikati. Pogosto je tu velika razlika (tokrat med približno 8500 din in 10.000 din). V praksi sta se oblikovali dve poti: prva načelna in brezkompromisna, ki pravi, da v primeru, ko delavec s svojim delom naredi mnogo več ali v našem primeru mnogo manj od določenih osnov in meril, tudi prejme toliko, kolikor je s svojim delom prispeval.

To pomeni, da če v obračunskem obdobju ni naredil ničesar, je tudi obračun OD po rezultatih dela nič.

Druga, manj brezkompromisna pot pa je, da se obračuna razlika od »zaslužnega« OD, ki je manjši kot minimalni OD, do minimalnega; v primeru v obravnavanem članku od navedenih 5180 din do 8500 to je v znesku 3320 din, kar se delavcu izplača kot solidarnost. Vendar se mehanizem tu ne ustavi.

Nujno je potrebno ugotovljati vzroke, zakaj delavec ni dosegel s svojim delom s samoupravnim splošnim aktom določenega minimalnega osebnega dohodka, ker to nima za posledice samo ogrožanja njegovega osebnega standarda ali sploh preživetja, pač pa tudi zmanjšani dohodek tozda zaradi manj opravljenega dela. Vzroki za to so lahko dvojni: objektivni — brez delavčeve krivde, kot na primer pomanjkanje materiala, energije, zastoji zaradi zastarele opreme, elementarne nezgode ipd. in seveda subjektivni — delavec ne zna, ne more ali noče delati. Glede na vrsto vzrokov in posamične razloge so tudi ukrepi različni. Pri objektivnih vzrokih, ki so nastali brez delavčeve krivde, tudi delavec ne sme biti prikrajšan pri osebnem dohodku. Smotrno je, da se mu obračuna osebni dohodek v višini pričakovanih rezultatov ali kot nadomestilo za čas brez dela na osnovi doseženih rezultatov v preteklosti.

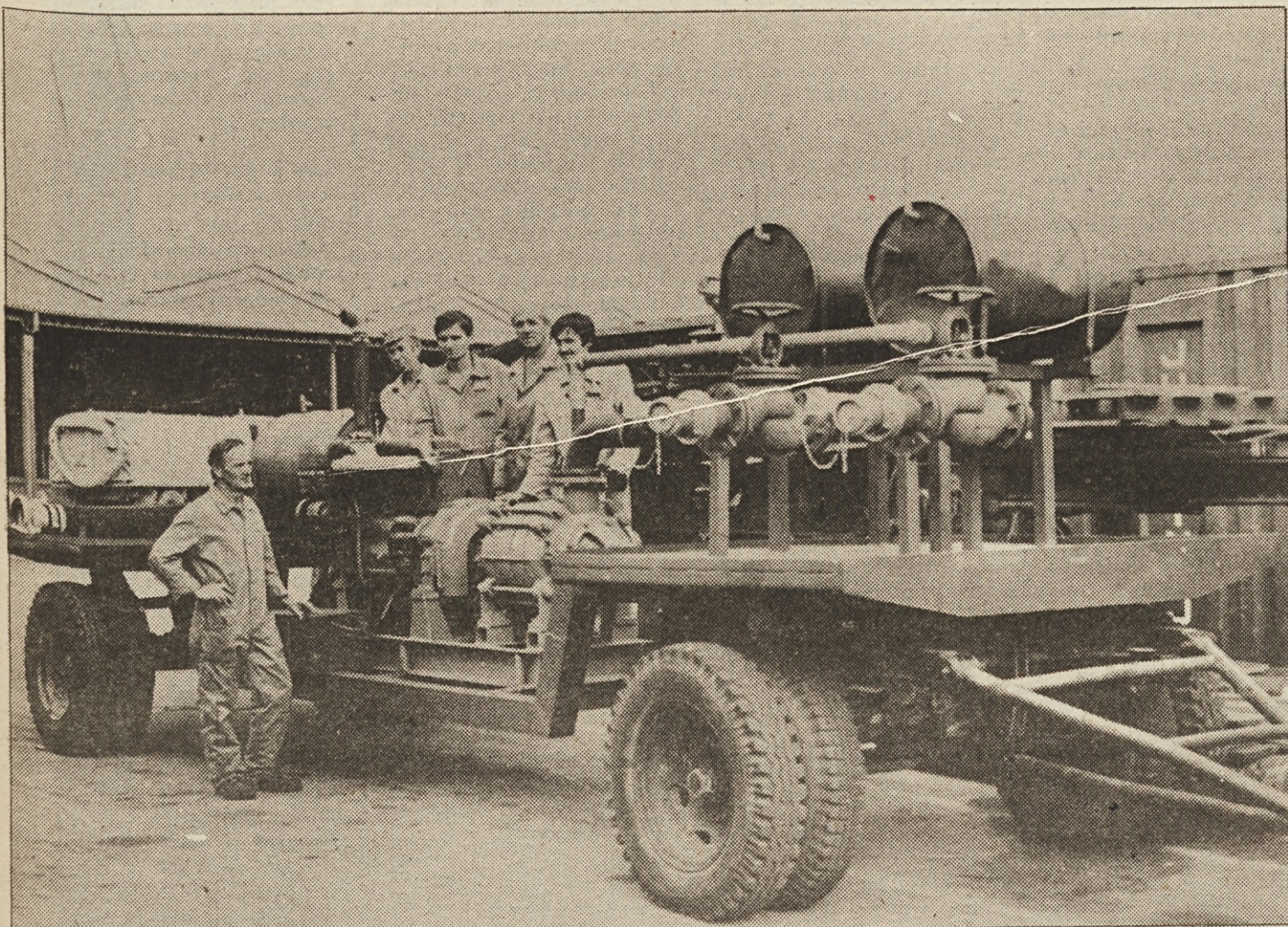
Pri subjektivnih vzrokih pa je drugače. Ko delavec ne dosega normalnih rezultatov zaradi neznanja, je treba delavca ali usposobiti ali premestiti tja, kjer bo s svojim znanjem dosegel normalne rezultate. Ko delavec ne (z)more dela, je normalen ukrep premestitev tja, kjer ga bo zmož. Ko pa delavec noče delati, je nujen disciplinski postopek in ukrep, v skrajnem primeru tudi prekinitve delovnega razmerja.

Podatke navedene v obravnavanem članku je seveda potrebno gledati skozi prizmo takšnega postopanja in ne upoštevati samo izplačil. Še vedno pa ni jasno, kaj je zajamčeno delavcu brez dela in kakšna je ta osnova: osnovno ovrednotenje dela ali minimalni osebni dohodek.

Menim, da takšne neobrazložene izjave spodbujajo nezaupanje v sindikalne funkcije, zlasti pa še pri prizadevanjih delavcev, ko lahko ugotavljajo, da sindikat jemlje v zaščito slabše delavce s trditvijo, da pripada vsakemu delavcu tudi brez dela, že zato, ker je sklenil delovno razmerje, nekakšna osnova.

Še to: takšno mnenje je v direktnem nasprotju s sprejetim stališčem Zveze sindikatov Slovenije (Stališča o delitvi po delu in rezultatih dela iz leta 1979), da delavcu na podlagi ugotovljene zahtevnosti dela (osnove) ne pripada nikakršen del osebnih dohodkov brez ugotavljanja njegovega prispevka k skupnemu uspehu in rezultatu dela.

B. P.
(naslov v uredništvu)

Uspeh luških inovatorjev

V koprski Luki je skupina ključavničarjev izdelala prvo od starih črpalk za gašenje požarov. Na staro prikoličo so vgradili klasični diesel agregat s črpalko (z zmogljivostjo 33,3 litra na sekundo) in s tem omogočili hitrejše gašenje požarov. Črpalka lahko črpa morsko vodo in z več priključki uspešno gasi požar na širšem območju Luke. Na sliki je skupina delavcev, ki so izdelali črpalko. Besedilo in slika: Zoran Vlajič

PRI NAS BOMO ZIBALI

Koristen priročnik za bodoče mamice, v katerem je opisan potek nosečnosti, priprava na porod, porod, nega med nosečnostjo, pravna in socialna zaščita noseče ženske in še marsikaj.

Priročnik stane 30 dinarjev. Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: DE — NAŠA ŽENA 61000 Ljubljana, Celovška c. 43, p.p. 313-VI.

DELAVSKE GIBANJE V SVETU

Mednarodni gospodarski odnosi (2)

Križpotje svetovnega gospodarstva

Piše: Janez Stanovnik

V založbi Delavske enotnosti bo ta mesec izšla knjiga skupine avtorjev o 6. konferenci Združenih narodov za trgovino in razvoj (UNCTAD), ki je zasedala od 6. junija do 3. julija v Beogradu. Knjiga z naslovom Zapletena pot do novega gospodarskega reda se loteva razčlenjevanja svetovne gospodarske krize v luči priprav na beograjsko konferenco, njenega poteka in odmevov nanjo. V uredništvu smo se odločili, da zaradi aktualnosti problematike objavimo povzetek predgovora k omenjeni publikaciji, ki ga je napisal Janez Stanovnik.

Gospodarska recesija sredi leta 1979 — ki je sledila kratkotrajnemu oživiljanju po recesiji leta 1974-75 — se je spremenila v najtežjo povojno gospodarsko krizo predvsem zavoljo sinhronizirane »antiinflacijske« politike, ki so jo v smislu sporazuma »bogate sedmerice« v teh letih vodile vse zahodne razvite dežele. Inflacija je bila proglašena za

»javnega sovražnika št. 1«, s čimer naj bi si protiinflacijska politika pridobila javno podporo. Vzroki inflacije pa so se valili predvsem na področjih nafte in surovin, na dvig državnih izdatkov in visoko obdavičev ter na povečevanje mezd in zmanjševanje stopnje profitov in naložb.

V ZDA se je uveljavila nova ekonomska doktrina, ki so jo

včasih imenovali »ekonomika ponudbe«, drugič »monetarizem«, čedalje bolj pa je bila v javnosti znana kot »reaganomika«. Osnovna zamisel te doktrine je nauk, da je do gospodarskih težav v deželi in po svetu prišlo predvsem zato, ker so se zmanjšali profiti kapitalistov in zato gospodarske naložbe, kar naj bi slabilo stopnjo povečevanja produktivnosti

dela. Gospodarstvo je treba ozdraviti s tem, da se zopet sprosti »privatna iniciativa« — doma in po svetu — to pa je treba doseči predvsem z zmanjševanjem davkov na dobiček in imetje ter z zmanjševanjem državnih »socialnih« izdatkov. Ta doktrina — ki je docela politično in razredno tendenciozna — se prav tako zavzema za monetarno stabilnost, ki naj bi jo dosegli predvsem z omejevanjem oziroma kontroliranjem monetarne emisije.

Praktično uveljavljanje te doktrine — predvsem v ZDA in Angliji — pa je pokazalo drugačne strateške cilje te politike. Zavzemala se je za ustavljanje gospodarske rasti doma in po svetu, s tem pa naj bi dosegli naslednje:

— zaustavljanje pritiska na povečevanje mezd z zavestnim ustvarjanjem množične brezposelnosti oziroma »rezervne armade«,

— zmanjševanje porabe nafte in drugih surovin, s tem manjše povpraševanje, padec cen in pritisk na surovinske proizvajalce in razbijanje »monopola« OPEC,

— zaostrovanje medblokovskih odnosov z ZSSR in s tem pritisk na zahodne zveznice in zmanjševanje njihove manevrske avtonomije v svetovni gospodarski politiki,

— vzpostavljanje hegemonije »vodeče« dežele in prilaganje sistema mednarodnih gospodarskih institucij v tem

smislu, ustvarjanje možnosti za ponovno ekspanzijo mednarodnih zasebnih naložb.

Po skoraj štirih letih gospodarske stagnacije, ki se je spremenila v resnično svetovno depresijo, so bili mnogi cilji tudi doseženi, čeprav za ogromno ceno. Brezposelnost je zaustavila rast realnih mezd, stopnja inflacije je ob drastičnem zmanjševanju povpraševanja znatno padla, OPEC je cenovno surovin so dosegle najnižjo točko po drugi svetovni vojni, »črne liste« za trgovino z Vzhodom so bile sprejete s strani zahodnih zveznikov, Mednarodni monetarni sklad, GATT (trgovinska organizacija) in svetovna banka so bistveno spremenile svojo strategijo in se prilagodile novemu svetovnemu »vodstvu«.

Osnovni tehnični instrumente politike so bile visoke obrestne mere. Obrestne mere so bile dejansko posledica restriktivne monetarne politike: v boju proti inflaciji je Federalna rezervna banka ZDA dosledno omejevala emisijo; toda državni proračun je kazal stalno rastoče deficite — 200 milijard dolarjev v zadnjem fiskalnem razdobju — kljub temu, da je bila deklarirana politika in doktrina ravno nasprotna. Ta deficit so lahko pokrili izključno s posojili z denarnega trga; ker je bila nova emisija

omejena, državno povpraševanje pa za zajamčeno in rastoče, je bila stratosferska rast obrestnih mer normalna posledica. Visoke obrestne mere so delovale deflacionistično na notranje gospodarstvo ZDA — kar je bil, kot smo zgoraj spoznali, dejanski cilj — navzven je pa ta politika predvsem vabila priliv kapitala iz vsega sveta — in s tem posredno prisiljevala vse dežele na deflacionistično anti-razvojno politiko. Razen tega je povzročala visok devizni tečaj ameriškega dolarja, kar je krepilo finančno-monetarno vlogo ZDA v svetovnem gospodarstvu, čeprav je to izrazilo povečani trgovinski deficit dežele. Deželam v razvoju je politika visokih obrestnih mer predvsem povečala bremena dolgov. Posojila, ki so jih dežele v razvoju najemale v prvi polovici sedemdesetih let, ko so bile obrestne mere glede na rastoče cene izvoznih surovin dejansko negativne, so postajala v letih gospodarske krize 1979-83 neznosno breme, tudi zaradi drastičnega padca cen surovin. Na pleča dežel v razvoju se je zrušilo glavno breme svetovne gospodarske krize.

Nadaljevanje prihodnjic

O sindikalnem gibanju v svetu (2)

Razvejano sodelovanje jugoslovanskih sindikatov

Zveza sindikatov Jugoslavije je še kot članica SSF odločno zagovarjala stališče, da mednarodna sindikalna organizacija ne more biti sredstvo ali transmisija katerekoli velike sile. Vse od izstopa iz SSF je imela avtonomen položaj. V svojih mednarodnih stikih je zvesto sledila načelom neuvrčenosti in razvila vrsto odnosov tako s svetovnimi sindikalnimi centralama kot vrsto regionalnih (Evropska konfederacija sindikatov, Organizacija afriške sindikalne enotnosti itd.) in nacionalnih sindikalnih organizacij.

Za razliko od odnosov z MKSS, ki jih zaradi nasprotovanja ameriških sindikatov ni, ima ZSJ s SSF in SKD stalne stike. Sodeluje v nizu akcij skupnega pomena, zavrača pa tiste, ki bi bile blokovskega

značaja in ki bi pomenile kršitev načel neodvisnosti, nevmešavanja ter vzajemnega spoštovanja. Sodelovanje z večino zahodnoevropskih sindikatov je dobro. Do prvih globljih stikov je prišlo že leta 1955 z udeležbo na 4. kongresu ZSJ britanskih, belgijskih in nekaterih drugih sindikatov. Osrednje mesto v sodelovanju z zahodnoevropskimi sindikati zavzema vprašanje zaščite naših delavcev na časnem delu v tujini (to še posebej velja za odnose z DGB — nemški sindikat, OeGB — avstrijski sindikat, LO — švedski sindikat itd.), v zadnjem času pa tudi vprašanja gospodarskega sodelovanja (odpravljanje trgovinskih preprek, neuravnotežene trgovinske bilance, pospeševanje kooperacijskih odnosov in drugih višjih oblik sodelovanja itd.).

Posebno pozornost namenjajo stikom s sindikati sosednjih dežel. Sindikalno sodelovanje lahko namreč pripomore k prijateljstvu oziroma dobremu sosedstvu.

S sindikati socialističnih dežel (z izjemo Albanije) si izmenjujejo izkušnje v socialističnih odnosih, pri čemer je seveda treba upoštevati posebnosti posamezne dežele.

Čeprav sindikati neuvrčenih in dežel v razvoju marsikdaj delujejo v zelo specifičnih razmerah, nimajo dovolj izkušenj in jim nenazadnje primanjkuje tudi denarja, so naši odnosi z njimi vse tesnejši, predvsem pa izredno prijateljski. ZSJ vrsti sindikatov narodnoosvobodilnih gibanj, novoosvojenih dežel in sindikatov, ki delujejo v izrazito neugodnih političnih razmerah, ne nudi zgolj moralno-politične, ampak tudi skromno materialno pomoč. Pri tem za razliko od marsikaterih sindikalnih organizacij iz razvitejšega sveta ne postavlja nikakršnih pogojev. Ni pomembna politična ali mednarodna usmeritev prejemnika pomoči, ampak dejstvo, da mu je pomoč resnično potrebna. S sredstvi Sklada mednarodne sindikalne solidarnosti, v kateri se steka del sindikalne članarine, je ZSJ že pred leti zgradila šoli za izobraževanje sindikalnih delavcev v Tanzaniji in Angoli. Letos marca je bil odprt tak objekt v Mozambiku, do konca leta pa bi montažno Marlesovo zgradbo postavili tudi v Zimbabveju. V prihodnjem letu nameravamo zgraditi ambulanto za palestinske de-

lavce. Sindikati delavcev Palestine so bili ob Nacionalni uniji delavcev Namibije, Južnoafriškem kongresu sindikatov in še nekaterih drugih sindikatih najpogostejši prejemnik zdravil, sanitetnega materiala, šolskih potrebščin itd.

Avtonomen položaj naših sindikatov je ob nedvomnem zanimanju v svetu za naš samoupravni sistem pripomogel, da je mednarodno sodelovanje ZSJ ne samo zelo živahno, ampak tudi uspešno. Na 9. kongresu ZSJ so bili navzoči predstavniki 71 sindikalnih organizacij iz 63 držav Afrike, Azije, Latinske Amerike in Evrope, pa tudi sedmih mednarodnih in regionalnih sindikalnih organizacij. Čeprav zaradi pomanjkanja sredstev niso bile zastopane nekatere neuvrščene dežele, so se vabilu odzvale organizacije vseh glavnih ideološko-političnih in mednarodnih usmeritev v mednarodnem sindikalnem gibanju. To seveda ne more biti edini kazalec uspešnosti delovanja, je pa res, da bi na kateremkoli drugem mestu težko zbrali skupaj toliko teh organizacij.

Proces podružbljanja mednarodne dejavnosti je čedalje bolj čutili tudi v naših sindikatih. Ne gre zgolj za mednarodne sindikalne stike, v katere skušamo pritegniti oziroma vključiti tako sindikate dejavnosti kot republiške, občinske in osnovne organizacije, ampak za naše mednarodne odnose

nasploh. Vpliv delavcev se mora nujno krepiti, posebno pri odločanju o tako pomembnih vprašanjih kot so zadolževanje v tujini, kupovanje tujih licenc, poslovni stiki s tujino.

Skrb za naše ljudi, ki so zaposleni v tujini, ter krepitev gospodarskega sodelovanja je ob izmenjavi izkušenj na področju samoupravljanja oziroma raznih oblik soudeležbe še posebno čutili v tem sodelovanju.

Številni so stiki občinskih in osnovnih organizacij na obmejnih predelih kot sta Goriska in Prekmurje, kjer prihaja takorekoč do dnevnega sodelovanja. Sodelovanje občinskih in osnovnih organizacij sindikata ne nudi zgolj možnosti navezave raznih športnih, kulturnih in drugih človeških stikov delavcev različnih dežel, ampak se lahko razvije v vrsto uspešnih strokovnih in poslovnih stikov. Samo primera sodelovanja celjskih in novogoriških sindikatov s sindikati nemškega Singena ali pa šolskih centrov Litostroja in ZTP Ljubljana s podobnim centrom nemških železnic iz Stuttgarta sta zgovoren dokaz za to.

Trenutne razmere doma in po svetu postavljajo pred naše sindikalne organizacije tudi na področju mednarodnega sodelovanja izredno pomembne naloge. Ob doslednem stabilizacijskem ravnanju bomo morali sodelovanje tudi ustrezno poglobiti.

Božo Cerar

OSNOVNE ORGANIZACIJE ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE:

Pripomoček pri obravnavi rezultatov gospodarjenja

plakat

SHEMA DELITVE PRIHODKA RAZPOREJANJE DOHODKA IN ČISTEGA DOHODKA

Format 70 x 100 cm
Plakat z letvicami 100 din — plakat brez letvic 65 din

Naročila pošljite na naslov:

Delavska enotnost

61000 Ljubljana, Celovška c. 43

revija za planiranje

IB — revija za planiranje Zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje je publikacija, ki prinaša aktualne strokovne sestavke s številnih področij — vidikov družbenega planiranja. Poleg globalnih raziskav, ki so izdelane za pripravo in spremljanje izvajanja družbenega plana republike, prinaša tudi izsledke ožje usmerjenih analiz in študij, prispevke k izgrajevanju metodologije planiranja in njeni operacionalizaciji, povzetke raziskav iz projekta »Slovenija 2000«, osebna mnenja strokovnjakov, predstavitev knjižnih novosti, ki obravnavajo teorijo in prakso planiranja ter razne periodične preglede, komentarje in poročila s strokovnih srečanj.

Izšla je številka 7-83 z naslednjo vsebino:

Peter Tribušon
Analiza dolgoročnih razvojnih možnosti tehnološkega razvoja

Jerina Kodolja-Starin
Demografski kontingenti prebivalstva

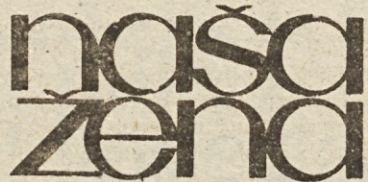
Priloga:
Pripomoček za pripravo dolgoročnih planskih aktov v občinah

Jerina Kodolja-Starin
Analiza dolgoročnih razvojnih možnosti zaposlovanja

Pavle Gmeiner
Investicije v pripravi analize dolgoročnih razvojnih možnosti

Nastja Marinšek
Analiza dolgoročnih razvojnih možnosti živilske industrije

IB — revija za planiranje dobite pri založbi DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43 (posamezna številka stane 100 din, letna naročnina 550 din za posameznike in 1000 din za delovne organizacije).

V novi NAŠI ŽENI preberite:

»ŽENSKA« VPRAŠANJA V ZAPRTEM KROGU (Zakaj tako imenovana ženska vprašanja premljevajo samo ženske?)

POLJE NE VPRAŠA, KOLIKO JE URA (Na obisku pri Ravnikarjevih iz Loškega potoka)

NAŠE PUNCE PA RES GARAJO (V litijski predilnici o nočnem delu)

SPOLNOST JE VAŽEN DEL SKUPNEGA ŽIVLJENJA (Pogovor z ginekologinjo Matejo Kožuh — Novak)

VELIKA KROJNA POLA (Ješenski kroji za vitke in tudi močnejše postave)

VOBRAŽEVANJE, ZAVANOST, KULTURA

»Poti med nami« — tradicionalno srečanje pisateljev alpskih dežel

Poslanstvo literature pri spodbujanju ustvarjalnosti proizvodnega dela

V Radencih je potekalo 19. srečanje pisateljev alpskih dežel, na katerem se je zbralo okrog 130 literarnih ustvarjalcev iz Avstrije, Francije, Italije, Švice, ZR Nemčije in Jugoslavije. Kot gostje so sodelovali tudi pisatelji iz Madžarske in Švedske. Srečanje, ki je potekalo pod geslom »poti med nami«, je bilo v osrednjem delu posvečeno temi »motiv dela v literaturi«.

Organizatorja, Društvo slovenskih pisateljev in njegova podružnica v Mariboru, sta izbrala zanimivo osrednjo temo. Delo, v katerem je v ospredju človekova ustvarjalna zavest, delo, ki določa človeku njegovo mesto v družbi.

Ni naključje, da je pokroviteljstvo nad pisateljskim srečanjem prevzel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije oziroma njegov predsednik Marjan Orožen, ki je v uvodnem govoru presegel protokolarne dolžnosti in prispeval precej dragocen misli k temi srečanja.

Samo srečanje pisateljev alpskih dežel niti ne bi bilo tako

pomembno, saj so se vkljub vpetosti v družbena dogajanja ali temo srečanja pogovarjali o stvarih, ki so blizu predvsem njim. Bolj pomembno je, da so svoje stike obogatili tudi s spremljajočimi prireditvami. Prireditelji niso pozabili, da prireditev poteka na obmejnem območju in so k sodelovanju pritegnili tudi avstrijske sindikate in obmejno občino Bad Radkersburg.

Pisane prireditve so popestrili tudi obiski književnikov po pomurskih solah ter predstavitev prevodne literature Pomurske založbe, prav o tej priložnosti. Tudi stikov s sosedi niso zanemarili, saj so v Bad Radkersburgu predstavili skupno razstavo slikarjev z obmejnih območij.

Ob obiskih pri delavcih v pomurskih delovnih organizacijah, kjer so se pisatelji seznanili z njihovimi delovnimi razmerami, samoupravljanjem pa tudi kulturnim življenjem, naj omenimo še spoznavanje zgodovinskih in etnografskih znamenitosti krajev pa še koncert Obmejnega orkestra — združuje glasbenike iz štirih obmejnih krajev, ki je na svojevrsten način obeležil sožitje in izpričal, na kakšen način bi morali krepiti tudi vezi med pisatelji v alpskem prostoru.

I. Ž.

Poudarki iz govora Marjana Orožna:

— Zveza sindikatov Slovenije izredno ceni pobudo, da nadaljujemo tradicionalna srečanja pisateljev iz alpskih dežel, tokrat na temo: »Motiv dela v literaturi«. Visoko cenimo udeležbo tako eminentnih osebnosti iz vrst kulturnih in političnih delavcev.

— S tem nam je bila dana priložnost, da lahko ponovno izrazimo in potrdimo našo odločnost, da po svojih močeh prispevamo k poznavanju, sodelovanju in sožitju narodov, ki živijo v tem delu Evrope. V tem smislu to srečanje presega kulturni in sindikalni pomen.

— Dejstvo je, da je v slovenski zgodovini našega naroda bil motiv dela, delavca, delovnega človeka in ustvarjalca vedno v ospredju, v kapitalistični družbi je skoz pisateljeva usta prodirala resnica o njegovi zapostavljenosti in izkoriščanju: o nizkem vrednotenju fizičnega pa tudi umskega dela: resnica o tem, kako je življenje delovnega človeka bilo daleč od tega, da bi bilo vredno človeka.

— Povsem svojstveno mesto ima v tej literaturi naš Ivan Cankar, najvidnejši predstavnik moderne, ki je v svojih delih pogosto obravnaval izkoriščanje delavca in tedanje socialne razmere.

— Obravnavanje dela kot najvišje vrednote, ki povezuje ljudi v življenjsko skupnost, kot izraz človekove ustvarjalne

sposobnosti in pripravljenosti, da prispeva delež k razvoju in razcvetu te skupnosti — ima in mora imeti svoje mesto tudi v naši sodobni literaturi. Ne sme in ne more biti zapostavljeno, če pa je zapostavljeno, je to le odsev stvarnih razmer v družbi in ne zgolj volje in pripravljenosti piscev, da obravnavajo to tematiko.

— Današnji čas seveda zahteva drugačno literarno razlago problematike dela in delavca, kot jo najdemo v času socialnega realizma, saj živimo v sistemu, katerega temeljna značilnost je družbena lastnina proizvodnih sredstev in samoupravljanje. Toda to še ne pomeni, da smo v naših težnjah pri oblikovanju socialistične samoupravne družbe dosegli zastavljene cilje in da v tem ni več moralnega izziva za našo literaturo ter njene ustvarjalce.

— Protislovja, ki se jih ne da enostavno preskočiti, uveljavljanje socialistične morale dela, ki šele nastaja, razčiščevanje stisk in težav delovnega človeka v procesu doseganja cilja, da delavec resnično odloča o rezultatih svojega dela in skupnih interesov — odpirajo široke razsežnosti literarnim ustvarjalcem.

— Ugotovljamo, da so ta vprašanja v naši literaturi žal premalo prisotna in obravnavana. Zato bi bilo prav, da bi Zveza sindikatov Slovenije letno podeljevala nagrade za

najboljša in najbolj brana literarna dela, ki obravnavajo dileme delovnega človeka in njegovo notranje počutje v procesu, ko se mora kot delavec in kot samoupravljalca dnevno opredeljevati med osebnim in skupnim interesom, ko razporeja dohodek, ko določa merila za osebni dohodek, ko postavlja ceno svojemu proizvodu, ko odloča o združevanju dela in sredstev z drugimi in tako dalje.

— Literatura ima pomembno poslanstvo pri spodbujanju ustvarjalnosti proizvodnega in vsakega drugega dela, v vsakem delu je prisoten tudi element kulture, v vsakem delu je prostor za duhovno ustvarjalnost, ki pa jo mora negovati in razvijati. Ta ustvarjalnost pa je tudi pogoj za razvijanje inventivnosti na vseh delovnih področjih ter s tem za večjo družbeno produktivnost dela.

— Dejavniki kulture danes niso le kulturne ustanove, to so tudi naše organizacije združenega dela; to je naše samoupravljanje v najširšem smislu; to je desetisoč sodelujočih v raznih oblikah kulturnega življenja: to je akcija »Človek-delo-kultura«, ki teče dalje; to so uporabniki kulturnih dobrin in njihovi ustvarjalci. Vse to govori, da smo dosegli stopnjo razvoja, ko postaja kultura potreba življenja množic.

— Zato bi bili zelo kratkovidni, če bi zdaj, ko imamo te-

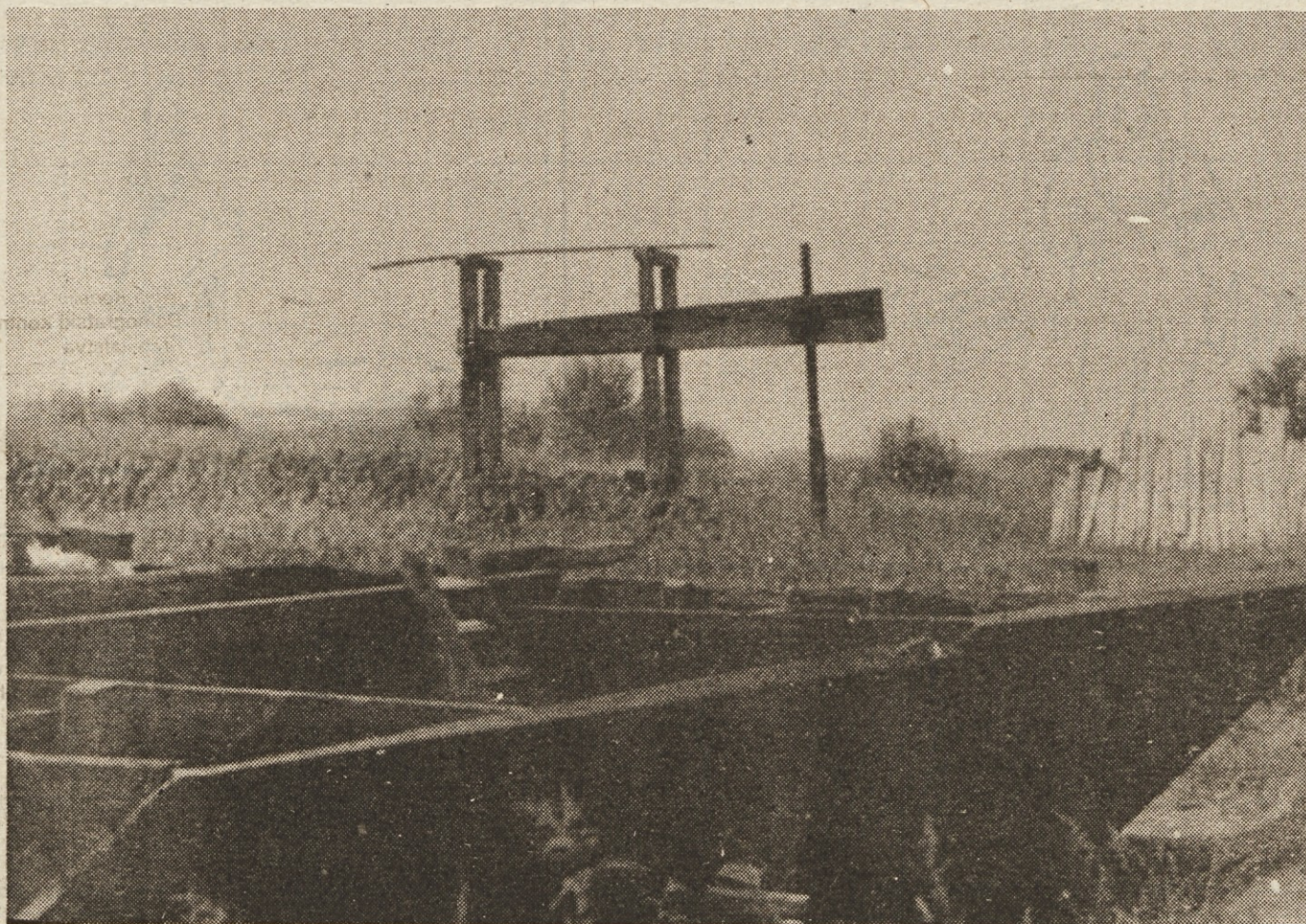
žave materialne narave, razmišljali le o investicijah, tovarnah in cestah, pozabili pa na kulturo, ali če bi dovolili, da bi zaradi stabilizacijskih ukrepov prišlo do razdvajanja kulture in proizvodnje; do krčenja in vsebinskega siromašenja kulturnega življenja delavcev v združenem delu in v krajevnih skupnostih.

— Gotovo je, da kolikor bolj bodo delavci ne le tvorci materialnih dobrin, temveč stvarno prevladujoča družbena sila, toliko bolj se bodo sproščale njihove ustvarjalne moči, toliko bogatejša bo naša družba, toliko bolj bo sposobna te ustvarjalne sile spodbujati in razvijati v materialni in duhovni tvornosti.

— Bolj kot bo naše delo postajalo stvarno združeno delo, bolj bo v njem prisotna kultura, bolj ko bo naše delo združeno, toliko bolj bo kultura postajala enakovredna sestavina dela, toliko hitreje bomo odpravljali nasprotja med umskim in fizičnim delom, zato mora biti združevanje dela in sredstev ter dohodkovno povezovanje tudi kulturno dejanje in nova priložnost za razvoj socialistične zavesti, kulture in morale.

— Končal bi z mislijo in pozivom, da je in mora biti v pisateljevi besedi, ki izpoveduje resnico o svojem času, prostor tudi za človekovo delo in za delovnega človeka, ki je temelj vsake družbe.

V knjigarni Delavske enotnosti v Tavčarjevi ulici 5 v Ljubljani dobite odslej tudi vse publikacije Zavoda SR Slovenije za statistiko

Zarodki muzeja na prostem

Ideja o muzeju na prostem je vzklila že pred nekaj leti. Dogovori niso splavali po vodi, obris muzeja je že danes mogoče videti. V idilični okolici novega hotela Lipa v Lendavi bodo razstavljeni fosilni hrast iz Petišovske gramoznice, visoka vinska stiskalnica in rečni mlin.

Slika: J. Z.

Ni odveč vedeti

Podzemelj v Beli krajini

Knjiga o revolucionarju iz Bele krajine

Tu so predstavili knjigo Vere Marentič Kuhar »Spomini na Janca Marentiča«. Knjiga, ki jo je izdala založba Kmečki glas, je bogat prispevek k zgodovini revolucije, delavskega gibanja in NOB v Beli krajini, v njej pa je tudi opis Marentičevega revolucionarnega delovanja v Beli krajini in drugod.

Ljubljana

Izšla knjiga o zlomu bele in plave garde

Pred kratkim je pri Založbi Komunist v zbirki »Spomeniki delavskega revolucionarnega gibanja in narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem« izšla brošura o Turjaku. V njej so objavljeni prispevki Stanka Petelina-Vojka o zlomu bele in plave garde septembra leta 1943, dr. Teodorja Tominška o kočevskem procesu, dr. Ivana Komelja o spomeniškem pomenu turjaškega gradu in Mojce Černe o spominskih obeležjih v krajevni skupnosti Turjak.

Rogaška Slatina

Kongres jugoslovanskih etnologov in folkloristov

V Rogški Slatini je bil konec minulega tedna prvi skupni kongres jugoslovanskih etnologov in folkloristov. Spregovorili so o težnjah v povojni jugoslovanski etnologiji in folkloristiki ter osvetlili sledi najstarejše kulturne dediščine. Številni udeleženci srečanja so se seznanili tudi z zanimivostmi Kozjanskega ter spominskega parka Kumrovec-Trebče ter govorili o možnostih učinkovite zaščite kulturnih spomenikov na tem območju.

Organizatorji množičnih prireditev so si podali roke

Pestra ponudba za zimsko sezono

Pred začetkom nove sezone športnorekreativskih prireditev smo poprosili za kratek pogovor predsednika odbora za množične prireditev v smučarskem teku Alojza Hvala; ta odbor je namreč dokončno oblikoval koledar prireditev, zato je mogoče ob tej priložnosti povedati marsikaj zanimivega za prijatelje rekreacije.

— **Katere so osnovne značilnosti novega koledarja?**

A. Hvala: Podobno kot prejšnja leta obsega novi koledar (v kratkem bo natisnjen v 30.000 izvodih, po pošti ga bodo dobili vsi prijavitelji na naših največjih smučarskih maratonih in tekih, za ostale pa bo na voljo v poslovalnicah športnih trgovin ali na Smučarski zvezi) celoletno obdobje: od začetka novembra 1983 do konca oktobra 1984. Koledar ne bo vseboval samo tekaških prireditev ter smučarskih pohodov in maratonov, temveč tudi množične kolesarske prireditev, planinske pohode, plavalni maraton, teke na rokah in »železni troboj«. Prizadevali smo si, da bi v sodelovanju s prireditelji v vseh teh zvrsteh ponudili zares izčrpno informacijo o prireditvah čez vse leto, s tem pa dali rekreativcem možnost, da si pripravijo letni načrt vadbe in preskušeni v panogah, ki jim najbolj ustre-

zajo. Poleg domačih prireditev bodo v koledarju tudi nekatere znane prireditev v sosednji Hrvaški.

— **Koliko je prireditev?**

A. Hvala: Skupno bo na koledarju 113 prireditev, od tega 47 smučarskih tekov, 33 tekov, 26 kolesarskih prireditev, 5 planinskih pohodov, 4 tekmovalna na rokah in 8 prireditev v sosednji Hrvaški.

— **Kako so razporejene prireditev v smučarskem teku?**

A. Hvala: Novi koledar upošteva vse dosedanje izkušnje in vsakoletne termine. Sezona se bo začela s tekom na Pokljuki 11. decembra letos. Nato bodo 18. decembra teki v Logatcu, 25. decembra v Bohinju, 3. januarja 1984 znova v Logatcu, 15. januarja v Cerkljah, 22. januarja v Dupljah; zadnja nedeljo januarja bo več tekov: v Kočevju, na Lokvah, na Ravnah, v Hotedrščici in v Lescah. Bloški teki so predvideni za 5. februar in Trnovski maraton 12. februarja. Sezona bo sklenjena s tekom treh dežel (26. februarja), maratonom Yasa na Pokljuki (11. marca) ter tekom na Vrščic (1. aprila).

— **Na katere nove prireditev bi opozorili?**

A. Hvala: Opozoril bi rad na tek po krajih kulturne dediščine s štartom in ciljem na

letališču v Lescah; tek v Kočevju; množične teke v Bohinju; uvod v sezono pa bodo pravzaprav teki na Brdu pri Kranju. Gre za štafetni tek 8 x 11 km 26. novembra. Če bo sneg, na smučeh, sicer brez smuč. Vsaka ekipa bo sestavljena iz ene tekačice in sedmih tekačev. Sicer pa so teki v geografskem smislu razporejeni po vsej Sloveniji, na nekatere nedelje jih je tudi več, tako da bodo smučarji tekači lahko izbrali najbližje.

— **V pretekli sezoni je bilo precej hude krvi zaradi prestavljanja prireditev, ki so odpadle zaradi pomanjkanja snega ali slabih snežnih razmer. Bo letos drugače?**

A. Hvala: Dogovor je takle: če zaradi okoliščin (vreme, sneg, odjuga) prireditev ne bo mogoče izpeljati tedaj, ko je predvidena, potem bo odpadla. Edini rezervni termin ima Trnovski maraton in to je 19. februar. Če bo 12. februarja maraton v Črnem vrhu, potem je 19. februar rezervni termin za druge prireditev po teje prednostni lestvici: Bloke, Duplje, Cerklje.

— **Kako sodelujete s prireditvenim odborom akcije Brazde vzdržljivosti?**

A. Hvala: Z RTV Ljubljana tesno sodelujemo, tako da bodo v koledarju vse prireditev, ki so predvidene za

kaveljce in korenine (razen planinskih pohodov) posebej označene.

Ob vsaki prireditvi je z zvezdicami označena težavnost prog (od 1 do 5), da bodo obiskovalci, posebej manj izkušeni, vedeli, kaj jih čaka.

— **Omenili ste še nekatere novosti v koledarju, planinske pohode in tekmovalna na rokah.**

A. Hvala: V koledarju bodo samo najbolj množični planinski pohodi na Stol, Porezen, za dan planincev in podobno.

Glede rolanja pa tole: ker smo dobili domačega izdelovalca rolk, tega prepotrebnega dopolnilnega smučarskega rekvizita, računamo, da se bo povečalo zanimanje zanje. Opažamo tudi, da veliko prijateljev aerobne vadbe ne more teči (prevelika telesna teža, izrabljen hrustanec v sklepih) in da zato kombinirajo svojo dejavnost s smučarskim tekom in kolesarjenjem. Neposredno pred zimo pa bi lahko prešli na rolke, kjer je gibanje podobno kot pri smučarskem teku. Predvidene prireditev so novembra in sicer: 6. iz Gorij na Zatrnik; 13. iz Gmeljn na Rašico; 19. na Ljubljanski grad in 20. so teki v Dolu.

— **Kaj pa priprava smučin za vadbo? Pravzaprav je**

redna vadba, ob dobri zimi celo v neposredni bližini doma, najvažnejša dejavnost. Je v tem pogledu kaj novega, je odbor segel tudi na to področje?

A. Hvala: Ne, odbor na tem področju nima nalog, seveda pa se vsak član po svoje trudi tudi v tej smeri. Mislimo, da bo to zimo velika pridobitev nov teptalni stroj za Ljubljano. Organizatorji v Ljubljani pripravljajo natančne načrte, kje bodo urejene tekaške proge, kje bodo središča, kjer bo mogoče teči, takoj ko bo sneg in dokler ga bo kaj. Nekaj predvidenih lokacij: Brdo-Koseze, Zajčja dobra, ob Savi, Jeprca). Stroj bo lahko znatno okrepljen tehnično bazo za vse večje tekaške prireditev v Sloveniji oziroma vsaj v bližnji okolici Ljubljane.

— **Hvala za izčrpne odgovore!**

Ugotovimo lahko, da je priprava na tekaško smučarsko zimo iz leta v leto boljša in da na pobudo odbora za množične tekaške prireditev sodelujejo pri tem organizatorji rekreacije v širšem smislu. Prijatelji rekreacije morajo zdaj izrabiti vse te podatke v svojo korist, pridobiti za vadbo svoje družine, prijatelje in znance (v družbi je prijetnejše) in se na zimo načrtno pripravljati. *Stane Urek*

Večkrat v parno kopel

V številnih razvitih in tudi manj razvitih deželah vse bolj cenijo parno kopel. Finci denimo tako zelo verujejo v svoj prastari način kopanja in utrjevanja, da ne morejo brez savne niti na olimpijskih igrah, niti ne doma ali na potovanju. Res, to kar vzbuja pri nas še vedno nezaupanje, je pri severnjakih vsakdanja navada.

Zato ima praktično vsaka finska domačija, majhna ali velika, revna ali bogata, majhno, iz brun sestavljeno kočico, ki ima nizka vrata in eno samo lino. V notranjosti je ognjišče, zloženo iz kamenja, na steni visijo brezove metlice, ob strani pa so lesene klopi, nekakšna ležišča v terasah. V savni kurijo tako dolgo, da je kamenje razbeljeno in ostane samo še žerjavica. Ko v prostoru ni več dima, zaprejo lino, poškoprijo ognjišče z vodo, da nastane vroča para, in začnejo s kopeljo.

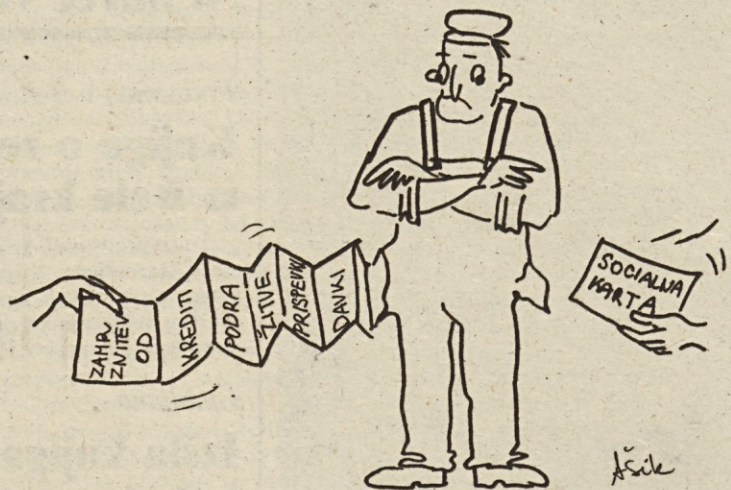
Lahko bi dejali, da gre v savni za gimnastiko srca in ožilja. Finci prav radi tekmujejo v tem, kdo bo vzdržal v savni na višjem ležišču, kjer je še bolj vroče kot pod njim. Vmes se bičajo z brezovimi metlicami, ki so jih omehčali v vroči vodi. Ko sčasoma pare ni več, ponovno poškoprijo vroče kamenje in znojenje se prične znova.

Tako pride v kožo več krvi, srčni utrip naraste, krvni pritisk je zdaj večji zdaj manjši. Trepljanje z brezovimi metlicami je prijetno, ugodno učinkuje na mišičje in odpravlja občutek utrujenosti. Postopek v savni končajo ljudje običajno s knajpanjem, to je s hladnimi in vročimi polvi, ki jim sledi ohlajevanje.

V savni izločimo precej znoja, predvsem pa učinkovito pospešimo presnavljanje. Zato smo po parni kopeli sveži, čili, razpoloženi, navdaja nas občutek ugodja.

Se posebno blagodejni so učinki savne po večjih naporih, bodisi telesnih ali duševnih. Vsekakor pa je močno zmotno mišljenje, da s savno lahko nadomestimo aktivno športno udejstvovanje. Nikakor ne! Več kot priporočljiva pa je kombinacija športa in rekreacije, za konec dneva pa še parna kopel!

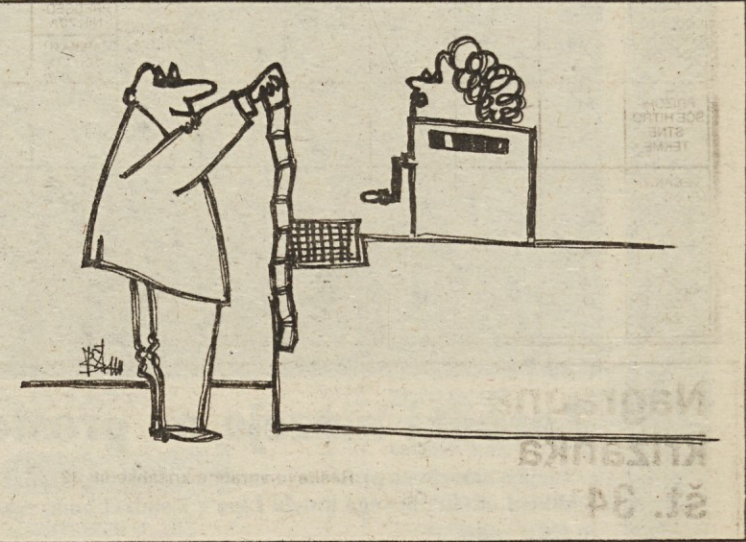
Najglasnejši smeh izza stroja

— Le kako lahko vso plačo zapíšeš?
— Brez težav! Tako je majhna, da gre kar na eks...

— Saj ne potrebujete več bonov!
— To so kartice...
— Ampak, kreditnih kartic ne jemljemo!
— Saj niso kredite, ampak socialne...

IZ ZGODOVINE

Zgodnja industrializacija in spreminjanje socialne strukture v Sloveniji v letih 1870—1914

Naravna bogastva postanejo temelj industriji

Priljubljeni prispevek dr. Jasne Fischer je povzetek večletnega raziskovanja o nastajanju in razvoju delavstva v slovenskem etničnem prostoru v letih 1870—1914 kot posledice pospešene industrializacije v drugi polovici 19. stoletja. Na strani »Delavske enotnosti« ga uvrščamo zaradi njegove tehnosti in zlasti zato, ker pogosto pozabljamo na »predrevolucionarno« obdobje našega delavskega razreda in tako dokazujemo nehistoričen (nemarksističen) pogled tudi na zgodovino revolucije. Z mednaslovi smo ga opremili v uredništvu.

Podobno kot drugod v Evropi so tudi v Sloveniji začeli uvajati industrijsko mehanizacijo (najprej v proizvodnji tekstila) že v predmarčni dobi. Odprli so industrijske tekstilne obrate v Ajdovščini, Ljubljani in Preboldu. Vendar pa ta prvi zagon ni trajal dolgo in čeprav še vedno pomembna panoga, tekstilna industrija ni bila nosilec razvoja v slovenskem gospodarstvu v naslednjih desetletjih, pač pa so to postale tiste industrijske panoge, ki so temeljile na izkoriščanju naravnih bogastev slovenskih dežel. To so bile rudarstvo, metalurgija in lesna industrija, ki so ves čas do prve svetovne vojne zaposlovale skoraj tretjino industrijskega delavstva v Sloveniji.

Velik razmah rudarstva, predvsem premogovništva, je bil tesno povezan z gradnjo železnic. Najbogatejša rudno območje v okolici Zagorja, Trbovelj in Hrasnika je obvladovala delniška Trboveljska premogokopna družba, ustanovljena leta 1873 z domačim in dunajskim kapitalom. V njenih rokah so bili tudi drugi najpomembnejši premogovniki na slovenskih tleh. Izkop premoga se je od leta 1872 do 1912 povečal za več kot štirinajstkrat. Prav tako sta se hitro posodobila in povečevala proizvodnja rudnika, ki sta bila že pred tem pomembna industrijska obrata v slovenskem gospodarstvu, to

sta rudnik svinca v Mežici, ki je bil v lasti delniške družbe Bleiberger Bergwerks-Union, ter rudnik živega srebra v Idriji.

Propad fužinarstva

Če je zavzemalo pridobivanje železove rude v obdobju pred zgraditvijo železnic v rudarstvu prvo mesto, pa je v obdobju, ki nas zanima, povsem izgubilo svoj pomen. Fužinarstvo je zaradi nerentabilnosti propadlo. Sodobna metalurška industrija na slovenskih tleh je sicer zrasla na njegovem izročilu, izkoristila njegove izurjene delavce, železno rudo pa je morala uvažati. Pridobivanje je bilo strnjeno v štirih večjih železarskih obratih, od katerih so v železarno v Prevaljah, last »Avstrijske alpske montanske družbe«, v devetdesetih letih preselili v avstrijski Donawitz. V zadnjih treh desetletjih 19. stoletja se je po velikih vlaganjih železarska proizvodnja strnila na Jesenicah, Štorah in Ravnah na Koroškem. Prva dva obrata sta bila v lasti delniških družb, »Kranjske industrijske družbe«, ustanovljene sprva z domačim ljubljanskim, nato pa s prevlado dunajskega in berlinskega kapitala, ter »Avstrijske alpske montanske družbe.« Obrati na Ravnah pa so ostali družinsko podjetje grofov Thurnov. Železarni na Jesenicah in v Štorah sta razvili proizvodnjo v valjarni, livarni

in žičarni, na Ravnah pa izdelovanje plemenitih jekel.

Vse do prve svetovne vojne je bila za lesno industrijo značilna velika razdrobljenost obratov (več kot 2500 vodnih žag) ter proizvodnja predvsem surovin in polizdelkov, manj pa končnih izdelkov (parketi, pohištvo, merila). S pomočjo domačega in tujega bogastva so se posodobile in deloma specializirale tudi papirnice.

Druge industrijske panoge: kemična, tekstilna in živilska industrija ter industrija usnja so ostale kljub posodabljanju razdrobljene na majhne obrate, ki tudi v slovenskem prostoru niso imeli pomembnejše vloge.

Uradni avstrijski statistični podatki za natančnejši študij nastajanja in razvoja delavstva ne zadostujejo, čeprav jih je objavljenih zelo veliko in so zlahka dostopni. Srečna okoliščina pa je, da zgodovinski arhivi Slovenije hranijo skoraj vse popisane liste prebivalstva Ljubljane ob ljudskih štetjih v letih 1857, 1869, 1890, 1900 in 1910. Iz istega obdobja pa so ohranjene tudi moštvene knjige (Mannschafsbücher) za tri železarne, rudnik svinca, dve bombažni predilnici in tkalnico ter tobaka tovarno. Podatki cenusa vsebujejo ime in priimek, zakonski stan, datum rojstva, kraj rojstva, domovinsko občino, poklic, položaj v pokli-

cu, pismenost, občevalni jezik, veroizpoved pa tudi podatke o starših, kjer so živeli v skupnem gospodinjstvu. Moštvene knjige — »Mannschafsbücher« pa vsebujejo: ime in priimek, letnico rojstva, rojstni kraj ali domovinsko občino (včasih oboje), poklic oziroma delovno mesto, zakonski stan, čas zaposlitve (datum vstopa in izstopa z dela) ter vzroke odhoda z dela. Skupno je v popisnih listih cenusa zbranih podatkov za nekaj več kot 74.000 oseb, v moštvenih knjigah pa je vpisanih več kot

strukturi prebivalstva na Slovenskem. Podatki, ki veljajo za vse prebivalstvo na slovenskem etničnem ozemlju, kažejo hitro naraščanje aktivnega prebivalstva v obrti in industriji in s tem pogojene strukturalne premike v gospodarski (poklicni) pripadnosti prebivalstva v Sloveniji v korist neagrarnih gospodarskih panog. Opozoriti pa moramo hkrati še na drugo dejstvo. Čeprav je bila relativna rast neagrarnega prebivalstva pri slovensko govorečem prebivalstvu najvišja v primerjavi z drugimi avstrijskimi jezikov-

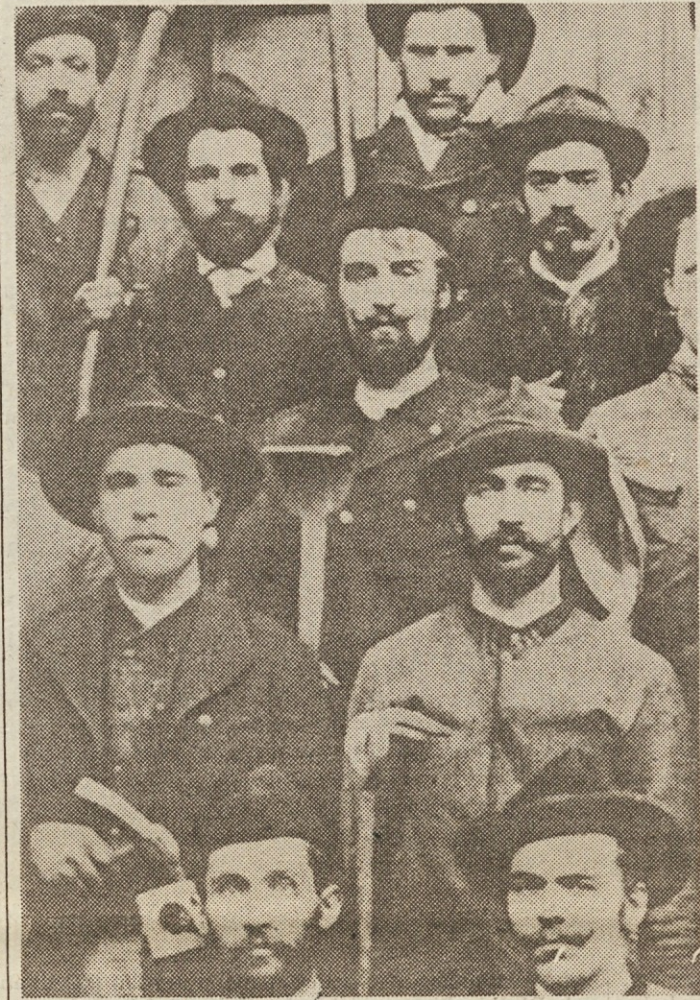
Delež žensk

Med delavci v industriji in obrti je bila v vsem obdobju približno četrtina žensk. Če avstrijska statistična služba je opozorila na visok delež zaposlenih žensk v Sloveniji v primerjavi z drugimi avstrijskimi pokrajinami in hkrati s tem na najnižji delež vzdrževanih svojcev. To velja za vse gospodarske panoge. Če takrat in tudi zdaj velja med raziskovalci mnenje, da je bila to posledica močnega izseljevanja Slovencev, na eni strani čezmorskega, ki je resda dostikrat zajemalo po cele družine, in na drugi strani preseljevanja znotraj države in v zahodno Evropo, ki pa je zajemalo bolj posameznike, predvsem moške. Po njihovem odhodu je naraščala aktivnost žensk, pa tudi otrok.

Bolj natančno podoba procesa gospodarskega razvoja, ki je spreminjal razmerja med gospodarskimi panogami, nam daje kvantitativna analiza podatkov cenusov in moštvenih knjig. Zaradi omejenih finančnih in drugih možnosti je bila uporabljena računalniška obdelava le ene moštvene knjige in sicer tobaka tovarne v Ljubljani, v kateri je vpisanih 4.425 delavcev, ki so v njej delali v letih 1871 do 1914. Drugi podatki so bili obdelani ročno in zato seveda ne v celoti izkoriščeni. Tako so bili obdelani podatki za nekaj več kot 14.100 oseb, zaposlenih v obrti in industriji iz popisnic ljudskih štetij v Ljubljani v letih 1869, in 1890 ter nekaj več kot 20.300 iz moštvenih knjig. Skupno so bili razčlenjeni podatki za 38.840 oseb.

Pri tem so ugotovili sorazmerno majhne razlike med rezultati obdelave podatkov posameznih moštvenih knjig in popisnic cenusov, in to pri kvalifikacijski sestavi, geografski mobilnosti, ali pa fluktuaciji in vzrokih zanjo.

Nadaljevanje prihodnjič

Jesenški martinjari leta 1891.

85.000 delavcev. Če iz obeh teh podatkov lahko ugotovimo, kako pomembna sta oba pri-marna vira za analizo razvoja industrijskega in obrtnega delavstva na Slovenskem.

Podatki, ki jih je objavila avstrijska statistična služba, nam po ustreznih preračunavanjih omogočajo prikazati le globalne premike v družbeni

nimi skupinami (nemško, češkoslovaško, poljsko, ukrajinsko, srbohrvaško, italijansko, romunsko in madžarsko), pa je še leta 1910 ostajalo globalno razmerje med agrarnimi in neagrarnimi gospodarskimi panogami pri Slovencih 67,6 : 32,4 : medtem ko je pri nemškem prebivalstvu v habsburški monarhiji že 30 : 70.

DE	GL. MESTO URUGUVAJA	PUSTO-LOVEC	SPISEK SEZNAM	JAPONSKI DRŽAVNIK	HUMORI-STKA ER-ZIŠNIK	JAP. LUKA NA OTOKU HONŠU	SEST. R. N.	SOD. SLOV. SKLA-DATELJ (UROŠ)	VULKANSKI IZMECEK	OSKAR DEV	OPERA PETRA KO. NJOVICA	NEKD. DO-MACINSKI VOJAK V AFRIKI	VRSTA ANTILOPE	KAMNINA, KI SE KOLJE V TANKE LISTICE IN SE UPO-RABLJA TUDI ZA KRITJE, SKRILAVEC	ZAR. SU	ČEVLJ. NAVOZA, NAKO-LENEK	RAFKO IRGOLJČ	PREBIVAL-KA SOSED-NJE DRŽAVE	SLOVAN-SKO DREVO			
OKUSEN GOZDNI SADEZ							KENGURU															
OMOT. OVOJ							SL. SKLA-DATELJ IN DIRIGENT															
KONSERVI-RANJE V RAZTOPNI SOLI										KROJAŠKO ORODJE								ANA PAVLOVA		IT. RENE-SANČNA PESNICA		
TRINITRO-TOLUOL				NAPAD, NASKOK						SMUKEC								NAJST. HE NA DRAVI		ZASTOP-NIK, VOHUNJ		
LETNI GOZDNI POSEK				ALFRED NOBEL	KLADA ZA SEKANJE			ST. RUSKA DOLŽ. ME-RA, LAKET		LJUBEZEN DR. ŽIVAGA				IT. MESTO V ABRUZZIH						OTOK V OTOČJU TUAMOTO		
VILKO UKMAR			LOVRO TOMAN							PREBIV. IRSKE				LESENA LITA, KOLNICA						PLOT GRM S TRDIM LESOM		
INDONEZ. IME NOVE GVINEJE							VRSTA RAZ-CVETJA														PREDSED-NIK ZDA	
PRIZORI-SČE HITRO-STNE TEKME																					KARIKATU-RIST VO-LJEVICA	
VEČANJE POLT. IN GOSP. PRI-TISKA OB SPOPADU																					LUKA V ALZIRU	
ČEŠKO MOŠ. IME (POLITIK ŠIK)																					VRSTA VODNE TURBINE	
																						ČEŠKA PRITR-DILNICA
																						EGIPT. BOG SONCA (daljša obl.)

Delavska enotnost

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta.

Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra 1967. leta ob njeni 25-letnici odkloval z redom za slug za narod z zlato zvezdo.

Izdaja ČGP Delo — TOZD Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška 43, poštni predal 313-VI; telex 31787

Glavni urednik in direktor TOZD: Dušan Gačnik

Odgovorni urednik: Franček Kavčič

Novinarji: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Sonja Gasperšič, Marjan Horvat, Ivo Kuljaj, Emil Lah, tajnica: Meri Jurca, Franci Mulec (teh. urednik), Boris Rugelj, Sonja Seljak (redaktorica), Janez Sever, Peter Štefanič, Andrej Ulaga, Janez Voljč in Igor Žitnik

Pomočnik direktorja TOZD Milan Živkovič

Telefoni: glavni urednik in direktor TOZD 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja TOZD 322-778, tajništvo uredništva 313-942

Naročniška centrala 321-255, 311-956 in 323-951

Založba Delavske enotnosti, Celovška 43, Ljubljana, odgovorni urednik 323-951

Uredništvo Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij, Ljubljana, Celovška 43, 311-956

Uredništvo Naša žena, Ljubljana, Celovška 43, 321-255 in 321-651

Servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška 43, 323-951

Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška 43, 320-403

Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923

Ziro račun 50100-603-41502

Knjižarna galerija, Ljubljana, Tavčarjeva 5, 317-870 in 312-691

Posamezna številka Delavske enotnosti 10 din, letna naročnina 520 din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini

Tisk Ljudska pravica Ljubljana

Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlado Krivokapič, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Žitnik.

Nagradna križanka št. 34

Rešitve pošljite do 25. oktobra 1983 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška 43, s pripisom na ovojnic: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 34. Nagrade so 500, 400 in 300 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 32
OSTARELOST, IZBA, GAG, STENODAKTILOGRAFIJA, KORD, ORIANA, LA SALLE, ANERA, SDK,

EDER, ET, RENEGAT, ITA, DAN, ACA, JOSIP JURČIČ, WT, NERO, RAI, BAAL, ISAR, AKONTACIJA, JODID, AVDTORIJ, ARANY, NORNA, GA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 32
1. nagrada 500 din: Anča Lukman, Jamova 64, 61000 Ljubljana;

2. nagrada 400 din: Viktor Uranič, Cerklje 163, 64207 Cerklje;

3. nagrada 300 din: Lilijana Zagradnik, Moše Pijade 25, 62000 Maribor

Nagrade bomo poslali po pošti.

PRED
IZIDOM

brošura iz zbirke
AKTUALNA TEMA

ŠT. 24

KAKO V PRAKSI URESNIČITI DOLGOROČNI PROGRAM EKONOMSKE STABILIZACIJE

Uvodna beseda predsednika Republiškega sveta ZSS Marjana Orožna in razprava člana predsedstva SFRJ Sergeja Kraigherja na posvetu predsednikov občinskih, medobčinskih in mestnih svetov ZSS, predsednikov in sekretarjev republiških odborov sindikatov dejavnosti, članov republiškega sveta ZSS ter članov sveta ZSJ iz Slovenije.

iz zbirke
KNJIŽNICA, SINDIKATI

št. 66

ZAPLETENA POT DO NOVEGA GOSPODAR- SKEGA REDA

Avtorji knjižice so člani zunanjepolitične redakcije Dela, splošni uvod pa je prispeval dr. Janez Stanovnik. Avtorji skušajo v knjižici osvetliti nekatere probleme, ki so se pojavili v svetovnem gospodarstvu po letu 1979. V takšnem pregledu so zajeli tudi 6. ministrsko zasedanje UNCTAD, ki je bilo junija letos v Beogradu. Knjižici so za lažje razumevanje dane definicije nekaterih ekonomskih pojmov in razlaga kratic, ki se vsak dan pojavljajo v časopisih.

Cena knjižice je 480 din

V zbirki
ČLOVEK — DRUŽINA
— DRUŽBA

bo izšla knjiga

DROGE V SVETU IN PRI NAS

avtorjev Leva Milčinskega, Martine Tomori in Franca Hočevarja.

Ta knjiga prinaša vsakovrstnemu bralcu nepogrešljivo vodenje o tem, kaj je droga, zakaj človek išče in zlorablja drogo, kam ga zloraba pripelje in kako mu pomagamo.

Cena knjige je 600 din

Za vse novice iz Založbe DELAVSKA ENOTNOST že lahko pošljete prednaročila na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Celovška c. 43, Ljubljana.

Jože Štembal, član osnovne organizacije sindikata
Kmetijske zadruge Ljubljana TZO Vič

Kupec ne mara nagnitega krompirja

Zadnje dni letošnjega februarja sta bila sprejeta v Zvezo sindikatov Slovenije tudi združena kmeta Anton Susman iz Iške in Jože Štembal iz Iške vasi. Postala sta člana OO ZSS KZ Ljubljana Temeljna zadruga organizacija Vič.

Oba sta napredna kmeta, dobra kooperanta in zadržana delavca ter tudi družbenopolitično dejavna krajana občine Ljubljana Vič-Rudnik.

Kmalu bo deset let, odkar sem spoznal Jožeta Štembala. Takrat je bil predsednik vaše skupnosti v Iški vasi, ki je že slovela po svoji enotnosti in delavnosti in je tudi v zadnjih treh, štirih letih močno napredovala. Pri tem pa je mladi rod, ki jo zdaj vodi po poti napredka, že kar nekoliko pozabil na svoje garaške predhodnike.

Med njimi je bil vedno v prvih vrstah tudi Jože Štembal.

»Vsak dan so me doma zmerjali. Mami ni bilo vedno prav, da sem preživiljale dneve po sejah in na skupnih akcijah. Kmetija pa je zaradi tega ostajala predvsem na njenih ramah. Spomnim se, ko smo merili zemljišča vaščanov. Dolžnosti so me obvezovale, da sem sodeloval tudi pri tem opravilu. Mama pa je mislila drugače. Ko je spraševala sosaščanke, zakaj njihovi možje ali sinovi niso pri meritvi, so ji odgovarjali, da je njihova prva dolžnost služba. Pograbila je kolo, pridvela na polje in me nagnala domov, češ, če je njihova prva dolžnost služba, je tvoja prva naloga gospodarjenje na kmetiji.«

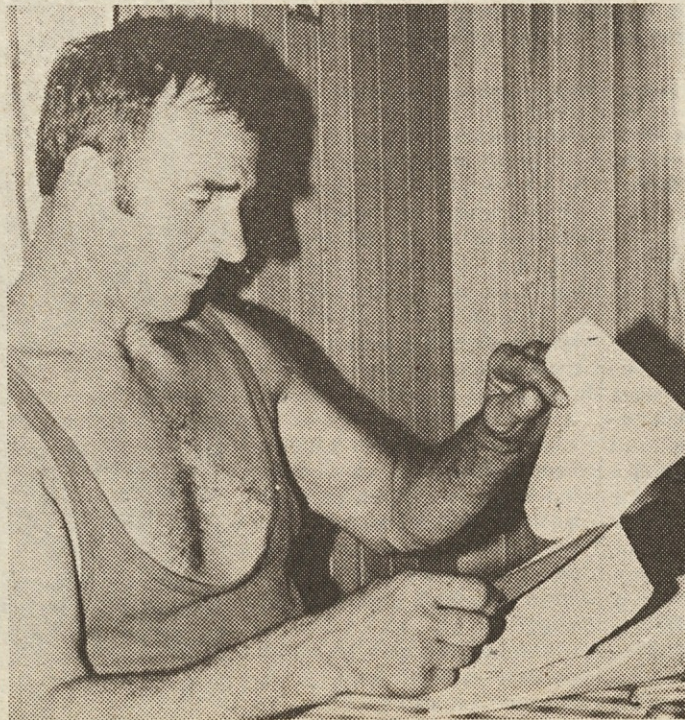
Ni in ni mogel ubogati mame. Razdajal se je na vse strani. Bil je predsednik sveta KS Ig, vaše skupnosti Iška vas, gasilskega društva in član najrazličnejših odborov in komisij pri zadrugi. Rad pove, kako so delali na vasi.

»Vsake tri mesece smo se sestali člani odbora vaše skupnosti. Dogovorili smo se za naloge in jih izpeljali do naslednje seje. Beseda je držala bolj kot danes gore popisanega papirja. Preveč časa porabimo za pisanje gradiv, referatov, analiz, resolucij, programov in sklepov. Na vse skupaj pa hitro in prehitro pozablamo. Kot delegat in član različnih komisij in odborov sploh ne utegnem prebrati vsega gradiva, ki ga mi pošiljajo na dom. Za papir, ki ima zelo majhen učinek, moramo kmetje posekati veliko, preveč dragocenega lesa.«

Tudi nad preštevilnimi sejami se rad huduje.

»Včasih imam po tri seje na dan. Mnogokrat sedim v različnih sejnih sobah in dvoranah, ko je zunaj sonce in ko me kličeeta zemlja in živina. Jaz pa moram poslušati vodene, splošne, neobvezujoče razprave. Ko se vračam domov, mi je pogosto žal izgubljenih ur. Polje, travniki, 21 glav goveje živine in štirje konji zahtevajo celega človeka.«

Na Štembalovi kmetiji imajo vsako leto več živine. Lani so pri 17 glavah živine prodali tri krave, telico, bika in dva telička ter 13 tisoč litrov mleka. Jože pravi, da so po svojih močeh poskrbeli za meso, pa tudi za

razvoj živinoreje v KZ Ljubljana.

Je danes lahko delati na kmetiji?

»Vsi vidijo napredek kmetije le v novi strojni opremi, hlevih, silosih.« je postavil osnovno vzporednico problematike na kmetijah sogovornik. »Kmetije ne morejo napredovati brez dobre pospeševalne službe. Organizatorji in plačniki te službe store premalo, da bi zadržali dobre pospeševalce na terenu. Kmetije menimo, da jim morajo dati dobre plače, da naj pospeševalcem kupijo službena vozila, pa še za nekatere druge ugodnosti naj se odločijo odgovorni. Strokovno podkovan, v praksi preverjen in stalen pospeševalec je najboljša nalozba v kmetijstvu. Ne smemo pozabiti, da le taki pospeševalci lahko prepričajo kmete in jih popeljejo k napredku. Če pa ve kmet več od njih, je skoraj škoda denarja za pospeševalca.«

Takšen odnos do kmetijstva Jožeta moti, prav tako kot neodgovorno ravnanje delavcev v tovarnah in pisarnah.

»Na delovnih mestih bi morali vsi zaposleni delati s polno zavestjo, elanom in odgovornostjo. Žal nekateri le hodijo v službo. Pa bi morali delati tako kot na kmetijah. Za eno leto naprej moramo gospodariti z denarjem, gnojili, semeni in vsem, kar je potrebno za kmetijsko pridelavo in rejo živine. V organizacijah združenega dela pa živijo pogosto iz rok v usta in le s posojili.«

Najbolj žalostno je to, da navadni, fizični delavci niso nič manj pokvarjeni in neodgovorni kot oni v pisarnah. Pogledite, pred dvema letoma sem kupil salonitno opeko za hlev. Izdelali so jo v Anhovem. Po slabem mesecu je razpokala več kot polovica strešnikov. Prepričan sem, da so delavci slabo pripravili maso zanje. Prodajni referent pa me je ob reklamaciji hotel prepričati, da smo napačno pritrdili opeko.

Pred nekaj tedni sem kupil (za devize) traktor Deutz-Torpedo, narejen na Reki. Čepi so bili le prilepljeni na odprtine, skozi katere s posebno črpalko

mažemo dele motorja in krmilnega mehanizma. Večina lukenj je bila tudi brez navojev, stroj pa je bil skoraj brez masti. Spraševal sem se, kako lahko spustijo take drage in oporečne stroje skozi končno kontrolo, in če jih prav nič ne briga, da bo imel kmet nove izdatke za servis.

Kupec noče nagnitega krompirja. Moramo potem kmetje res kupovati nepopolne industrijske izdelke. Je to pošteno?»

Pred pol leta se je Jože Štembal včlanil v zvezo sindikatov. Kaj pričakuje od delavske organizacije?

»Na letnem sestanku sem dobil člansko izkaznico. Vključili so me tudi v komisijo pri občinski sindikalni organizaciji. Za zvezo sindikatov sem se odločil, ker menim, da bi skupaj z delavci lahko odpravili mnoge slabosti. Vem, da sam ne bom mogel veliko spremeniti, zato pričakujem, da se bo še več kmetov vključilo v zvezo sindikatov. Potem bo prav gotovo bolj zalego poudarjanje kmetijske problematike. Tudi informacija o našem delu bo bolj neposredna in bo dajala možnosti za učinkovite ukrepe tudi pri pospeševanju poljedelstva, živinoreje in uveljavljanju tržnega pridelovanja hrane pri združenih kmetih.«

Sedanja zaprtost organiziranih kmetov v zgolj zadrugne okvire je še preveč panožna in enostranska. Zato sem se odločil, da storim prve korake.«

Jože ni imel lahke mladosti. Tudi njegova življenjska pot je bila pravzaprav nenehno premaganje ovir in boj za napredek kraja, kmetijstva, vse družbe. Oče je umrl v koncentracijskem taborišču na Rabu in skupaj z bratom jih je spravila h kruhu mama Elizabeta.

Morda je prav zato bolj kritičen do pojavov v delovnih okoljih in družbi. Okušal je, kako težko je na kmetiji zaslužiti kruh. Zato ga je vedno bolelo, da toliko časa porabimo za besedičenje na raznih sestankih, žal tudi v zvezi komunistov, namesto da bi vse te moči porabili za delo.

Stane Jesenovec

Igra slepih miši

»Vse aktivnosti in ukrepe, ki zadevajo življenjski standard določene kategorije prebivalstva, bodo sprejemali izključno samoupravni organi v tozdih, v delegatskih skupščinah SIS, krajevnih skupnostih in občinah. Tako so zapisali v skupnem priporočilu predsedstva zvezne konference SZDL, sveta ZSJ in ZIS o dejavnostih za zaščito življenjskega standarda«, poroča Tanjug.

Zanimivo ob tem je, da iz Beograda ni prav nobenih poročil o tem, kaj je zdaj s predlaganim družbenim dogovorom o tako imenovanih draginjskih dodatkih, ki ga ZIS ni hotel podpisati, sprejelo pa ga je predsedstvo ZSJ in je imel prav tako moč priporočila. Kljub temu lahko sklepamo, da so omenjeni dogovor tiho spravili v rotarnico ter da novo priporočilo pomeni kompromis med vlado in sindikatom pod okriljem SZDL.

Če pustimo ob strani politične razsežnosti sprejemanja ukrepov za zaščito življenjske ravni najbolj ogroženih kategorij prebivalstva, potem se velja najprej vprašati, kaj pravzaprav prinaša omenjeni zvezni dokument. Poučeni, ki imajo pred očmi gospodarski položaj, v katerem se je znašla družba, so prepričani, da z njim delavski standard ne bo v ničemer na boljšem. Dokaz za to vidijo že zgolj v dejstvu, da si zvezna vlada ne pomišlja sprejemati zakonov, odlokov in drugih predpisov, ki zadevajo gospodarjenje, medtem ko ima dokument za zaščito delavskega standarda zgolj moč priporočila. Kaj to pomeni, je na dlani: priporočilo se lahko upošteva ali pa tudi ne. Takšna razmišljanja gotovo niso brez podlage, tembolj, ker se vsa zgodba vrti okoli denarja, ki ga ni oziroma ga bo potrebno šele poiskati.

Tanjugov poročevalec iz Beograda samozavestno trdi, da je dokument rešil vprašanje, kako zagotoviti denar. Pri tem si pomaga s priporočilom, v katerem je zapisano, da se bo pomoč gibala v okviru gmotnih možnosti, dodeljevanje pomoči pa da bo bolj gospodarno. Dodaja še, da bomo stabilnejši življenjski standard dosegli z večjo proizvodnjo, storilnostjo in izvozom, saj se bodo s tem povečali tudi osebni dohodki delavcev oziroma bi bile dane možnosti, da vsak zaposleni z delom zasluži več.

Ob tem se lahko samo vprašamo: ali je kdo res malo premaknjen ali se takega samo dela. Vse, kar smo v zvezi s tem lahko prebrali, namreč že dolgo ni novost. Po tej plati je torej zelo smiselno tudi vprašanje, ali je bilo res treba toliko prahu okoli teh

novih listin za zaščito življenjske ravni ogroženih delavcev, ki niso nič drugega kot ponavljanje starih resnic.

Najbolj neverjetno pa je, da se gremo slepe miši v trenutku, ko je iz sicer se ne obelodanjenega osnutka resolucije o družbenoekonomskem razvoju v prihodnjem letu bolj ali manj jasno, da se obeta nov poseg v osebne dohodke in v življenjski standard Jugoslovancev, kot piše Delov dopisnik iz Beograda. Če je verjeti podatkom, potem naj bi se prihodnje leto realni osebni dohodki na zaposlenega zmanjšali za 5,6 odstotka, osebna poraba naj bi se zmanjšala za 2,8 odstotka, družbeni standard pa za 15,5 odstotka. Ob tem je potrebno dodati, da bo prihodnje leto že peto zapovrstjo, odkar drsi navzdol življenjska raven delavcev ter da na osebne dohodke že zdaj odpade le 16 odstotkov družbenega proizvoda Jugoslavije, medtem ko je 5,3 milijarde dolarjev, kolikor znašajo naše letošnje obveznosti do tujine, okoli 17 odstotkov družbenega proizvoda.

Komu torej koristijo najrazličnejši dokumenti za zaščito ogrožene življenjske ravni določenih kategorij prebivalstva, v katerih njihovi tvorci poudarjajo, da bomo stabilnejši standard dosegli z večjo proizvodnjo, storilnostjo in izvozom, v isti sapi pa snujejo nov dokument, v katerem ga z novim napadom na osebne dohodke še bolj ogrožajo? Lahko rečemo, da niti delavcem in njihovi sindikalni organizaciji kot tudi ne končno stabilizaciji in družbi, kajti nestimuliran delavec ni noben porok za večjo proizvodnjo, storilnost in izvoz, kar naj bi bila podlaga za večji delavski standard.

In sindikat bi se tega moral zavedati. Namesto da izgublja moči s sprejemanjem dvomljivih (milo rečeno) dokumentov za zaščito delavskega standarda, bi moral zastaviti vso svojo avtoriteto in moči najširše delavske politične organizacije za zahteve po oblikovanju drugačne gospodarske politike. Takšne, ki spričo svoje restriktivne naravnosti ne bi zajedala samo v delavski žep, ampak bi si lahko obetala več od, denimo, odločnejšega kleščanja splošne porabe in smeješega oživljanja proizvodnje. Le na tej podlagi je namreč moč doseči večje gospodarske učinke, z njimi pa tudi večjo socialno varnost delavcev. Prava priložnost za to pa je za sindikate že pred vrati: sprejemanje resolucije o družbenoekonomskem razvoju za prihodnje leto.

Ivo Kuljaj

naša
žena

najstarejša
slovenska
ženska
in družinska
revija